

REPUBLIKA HRVATSKA
ZAGREBAČKA ŽUPANIJA
GRAD VELIKA GORICA
Upravni odjel za društvene djelatnosti,
školstvo i predškolski odgoj

**PROGRAM DJELOVANJA ZA MLADE
GRADA VELIKE GORICE**

2009. g. - 2015. g.

studeni, 2008.

1. UVOD	3
2. UVJETI POSTAVLJANJA PROGRAMA	5
3. STRATEGIJA DJELOVANJA	7
4. ISPITIVANJE POTREBA	9
4.1. Istraživanje «Usporedba položaja, problema i potreba mladih Grada Velike Gorice s položajem, problemima i potrebama mladih ostalih subregija Zagrebačke županije»	10
4.1.1. Struktura uzorka.....	10
4.1.2. Obrazovanje i informatizacija.....	11
4.1.3. Zapošljavanje i poduzetništvo	19
4.1.4. Socijalna politika prema mladima	23
4.1.5. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje.....	28
4.1.6. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu	29
4.1.7. Izgradnja civilnog društva i volonterski rad	32
4.1.8. Kultura mladih, sport i slobodno vrijeme	34
4.1.9. Mobilnost, informiranje i savjetovanje.....	37
5. CILJEVI GRADSKOG PROGRAMA DJELOVANJA ZA MLADE	39
6. RADNI PLAN DJELOVANJA	41
6.1. Obrazovanje i informatizacija	41
6.2. Zapošljavanje, poduzetništvo i mobilnost mladih	44
6.3. Socijalna politika prema mladima	46
6.4. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje mladih	50
6.5. Kultura mladih, sport i slobodno vrijeme	52
6.6. Aktivno sudjelovanje mladih i civilno društvo	53
5. ZAKLJUČNO – OSNIVANJE CENTRA ZA MLADE	55

1. Uvod

Mladi predstavljaju zasebnu društvenu grupu koja je integralni dio društva što znači da su im svojstvena neka zajednička obilježja, ali i unutargrupna socijalna raslojenost sukladna diferenciranosti članova društva. Kao društvenoj grupi, mladima je zajednička, prije svega, pripadnost određenoj dobnoj skupini (s tendencijom stalnog podizanja dobne granice mladosti) te specifične socijalne značajke, odgovarajuće društvene uloge i obrasci ponašanja. Istraživanja su već pokazala da mlade karakterizira nedovoljna integracija u ukupan društveni život i njihov općenito nepovoljniji društveni položaj u usporedbi sa starijima. Uz to, mladi su izrazito ranjiv segment populacije u suvremenom društvu, jer više ne uživaju zaštitu koju su imali kao djeca, a još nisu u poziciji koristiti sve mogućnosti i pogodnosti dostupne odraslima (Ilišin, 2006).

Hrvatska pripada krugu zemalja u kojima je politika prema mladima definirana na nacionalnoj razini u mjerodavnosti Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. Nakon 1990. godine došlo je do potpunog kolapsa političkog djelovanja mladih zbog turbulentnih povijesnih i političkih okolnosti. 2001. godine započinje proces izrade Nacionalnog programa djelovanja za mlade te je, uvažavajući preporuke Europske unije i pozitivna iskustva razvijenih zemalja nastao dokument kojim se jasno definira dugoročno opredjeljenje društva i državnih organa za stvaranje uvjeta za promicanje dobrobiti mladih na svim područjima života. Program sadrži i radni plan s popisom mjera za potrebnih za realizaciju zacrtanih ciljeva Programa. Program navodi 26 ciljeva kojima se pokrivaju sva područja života mladih: od ljudskih prava i sloboda, razvoja vrijednosti tolerancije i nenasilja te građanske participacije mladih, preko osiguranja raznih oblika obrazovanja i načina zapošljavanja do autonomnog kulturalnog i političkog djelovanja kao i stimuliranja mobilnosti i volonterskog rada. Radnim planom je predviđeno da se tijekom pet godina provede 110 mjera čija provedba ovisi o političkoj volji i raspoloživim financijskim sredstvima. No, razumljivo je da provođenje politike prema mladima ovisi i o jedinicama regionalne i lokalne samouprave, jer se njihove brojne potrebe mogu zadovoljiti upravo na lokalnoj razini.

Osnovni principi koje službe i organizacije trebaju slijediti u kreiranju aktivnosti, programa, inicijativa u za mlade u zajednici (prema National Clearinghouse on Families&Youth, 1996; prema Bašić i sur. 2007) jesu:

- **Razvoj mladih zahtijeva zajedničku viziju za mlade i zajednicu.** Podloga tom pristupu odnosi se na određivanje i postizanje slaganja oko toga što zajednica želi za svoje mlade. To znači da treba znati što mladi trebaju kako bi se razvijali u zdrave, odgovorne i uključene odrasle i kako te potrebe mogu biti zadovoljene u kontekstu šire zajednice.
- **Implementacija pristupa razvoja mladih zahtijeva organizacijske promjene** jer je to pristup koji počiva na paradigmi partnerstva mladih, roditelja i zajednice.
- **Razvoj mladih zahtijeva suradnju.** Niti jedna institucija u zajednici ne može sama obuhvatiti i odgovoriti na potrebe djece i mladih. Potrebna je suradnja među svim subjektima u zajednici, službi koje se bave mladima u zajednici, obrazovnim institucijama, policijom, ključnim ljudima u zajednici i mladim ljudima.
- **Zastupanje u smislu osiguravanja pozitivne slike o mladima u medijima i u zajednici.** U medijima je česta pojava senzacionalizma i nestručnog prezentiranja stručnih pitanja vezanih za djecu i mlade što utječe na oblikovanje stavova članova zajednice o mladima kao „problematičnoj“ skupini u zajednici. Takvo gledanje trebalo bi biti zamijenjeno pozitivnom medijskom prezentacijom primjera koji govore o mladima kao o potencijalima jedne zajednice, o programima i aktivnostima koje se s tim u vezi poduzimaju.
- **Pomak prema pristupu razvoja mladih zahtijeva educiranje stručnjaka** koji rade s djecom i mladima, ključnih ljudi, obitelji i zajednice o razvoju mladih.
- **Evaluacija indikatora razvoja mladih.** Pretpostavka za implementiranje ovog pristupa je postavljanje ciljeva i definiranje mjerljivih izlaza programa i akcija koje se na razini zajednice poduzimaju.

2. Uvjeti postavljanja programa

Poštujući stručne postavke kao i iskustva pozitivne prakse definirani su i ispunjeni uvjeti postavljanja programa. Program je:

1. Implementiran u zajednicu i suradnički – program koji je čvrsto utemeljen u zajednicu i predviđa suradnju s ustanovama/institucijama/udrugama na lokalnoj i državnoj razini.

Pokrenuta je i ostvarena suradnja s udrugama mladih na području Grada Velike Gorice te ustanovama koje organiziraju i provode programe za mlade.

U travnju 2008. godine održan je seminar o izradi Gradskog programa djelovanja za mlade. Na seminaru je sudjelovalo oko 90 predstavnika različitih institucija, udruga i ustanova koji su u radionicama raspravljali o položaju i problemima mladih. Na kraju su predstavljeni zaključci s radionica s prijedlozima aktivnosti koje pomažu rješavanju identificiranih problema.

2. Sveobuhvatan - program koji se bavi cijelom paletom potreba mladih, uključujući socijalne, kulturne, obrazovne,... te vođen od Povjerenstva kojeg sačinjavaju različiti profili stručnjaka, političari te predstavnici mladih.

Osnovano je Povjerenstvo za mlade koje ima jasnu ulogu i zadaće:

- izrada Programa djelovanja za mlade na području Grada Velike Gorice
- praćenje programskih aktivnosti i evaluacija
- koordiniranje programskih aktivnosti
- objavljivanje poziva udrugama mladih za predlaganje programa
- razmatranje programa udruga mladih i predlaganje raspodjele sredstva za programe
- praćenje ostvarivanja odabranih programa
- koordinacija provedbe programa na području Grada Velike Gorice.

3. Baziran na ispitivanju potreba – izuzetno je važno ispitati potrebe i detektirati probleme iz perspektive mladih. Od početka provedbe programa treba uključiti evaluacijsku komponentu.

Institut za društvena istraživanja proveo je istraživanje *Mladi između želja i mogućnosti – Položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije* koje je vodila dr.sc. Vlasta Ilišin.

Doc.dr.sc. Dejana Bouillet koja je bila član istraživačkog tima ekstrahirala je podatke za Grad Veliku Goricu te smo dobili tablični prikaz i usporedbu sa Zagrebačkom županijom.

4. Program treba biti dostupan korisnicima i oni trebaju biti uključeni u razvoj programa - program posvećuje punu pažnju mladima i vrlo je otvoren na feed-back koji dobiva od mladih. Određen broj mladih postaju facilitatori za programe. Ohrabruje ih se da kažu svoje mišljenje i tako imaju utjecaj na buduće programiranje sadržaja.

Predstavnici mladih uključeni su u rasprave o potrebama i intervencijama za mlade u zajednici.

5. Financiranje iz gradskog proračuna – program je prepoznat od vlasti kao važan za daljnji razvoj zajednice. Budući razvoj zajednice ovisi i o učinkovitosti intervencija i programa podrške mladima

U Proračunu GVG planirana su financijska sredstva za mlade (izrada gradskog programa, osnivanje i rad Gradskog vijeća mladih, potpora udrugama mladih).

6. Vodstvo i vizija - zadaće i uloga svih sudionika trebaju biti jasno definirane.

3. Strategija djelovanja

Strategija programa bazirana je na djelotvornom, razvojno primjerenom i kulturno osjetljivom pristupu temeljenom na ispitanim potrebama i problemima i najboljoj praksi kroz opsežan sustav usklađenih službi koji zadovoljavaju potrebe pojedinca i potrebe lokalne zajednice.

Izrada i osmišljavanje programa na lokalnoj razini predstavlja dio sveukupne politike djelovanja za mlade na državnoj razini. Nacionalni program djelovanja za mlade predstavlja okvir za izradu lokalnog programa, a od institucija na državnoj razini očekuje se poticanje jačanja lokalnih kapaciteta. Drugim riječima, misija djelovanja za mlade jest jačanje kapaciteta i podržavanje snaga lokalne zajednice u implementiranju programa djelovanja za mlade u lokalnu zajednicu. Svjetska iskustva pokazuju da uspješnost ovakvih programa ovisi i o suradnji s državom i nadležnim službama (lokalni programi postaju integralni dio nacionalnog programa).

Strategija djelovanja uključuje i mobilizaciju zajednice koja je dugotrajan proces. Postoji uvriježeno mišljenje da se pitanjima kvalitete života nije moguće baviti (a djelovanje za mlade je podizanje razine kvalitete života), ako zajednica nije bogata. Takva je pretpostavka opravdana u okolnostima u kojima se mnogi ljudi bave pitanjem preživljavanja. No, i tamo gdje postoje takvi problemi, dobro organiziran sustav podrške u zajednici može pomoći ljudima da se bolje nose s teškoćama egzistencijalne prirode. Javne tribine, okrugli stolovi i pozivi na sudjelovanje mogu značajno pridonijeti pokretanju mladih, ali i ostalih građana.

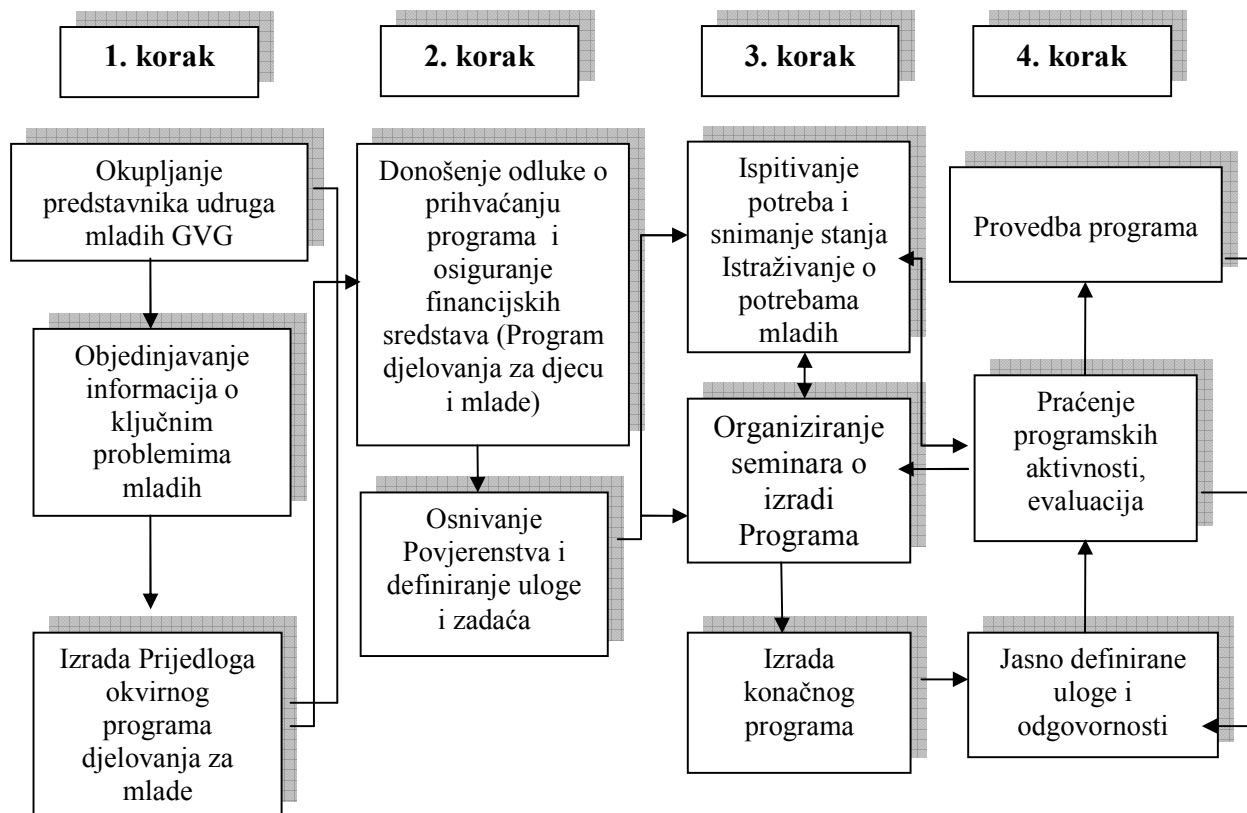
Svijest o postojanju problema predstavlja polazišnu točku s koje građani u zajednici polaze te od pasivnih promatrača postaju aktivni sudionici. Aktivno sudjelovanje donosi odgovornost koja može unaprijediti položaj građana i mijenjati postojeće stanje. To se, naravno, odnosi i na mlade.

Pokazalo se (prema AED, 2003) da građani iskazuju interes za sudjelovanjem kada:

- im je projekt osobito važan te će imati izravan učinak na njihov život ili na život osoba koje su im važne;
- osjećaju kako će njihov doprinos donijeti pozitivne promjene koje će njihovu zajednicu učiniti ljepšim mjestom za življenje;
- je problem na koji se želi utjecati trenutno vrlo važan za ljude iz zajednice, a rješenje problema ne može čekati i poteškoća s kojom se susreću je od presudne važnosti za građane zajednice pogođene problemom;
- su projektni rezultati vidljivi, realni i imaju dugoročan učinak za zajednicu.

Iz strategije djelovanja slijedi postavljanje organizacijske strukture koju čine četiri temeljna koraka:

1. Mobilizacija mladih – predstavnika udruga
2. Donošenje odluka /prihvaćanje programa, financijska sredstva i osnivanje Povjerenstva/
3. Izrada programa na temelju ispitanih potreba
4. Implementacija u zajednicu

4. Ispitivanje potreba

Institut za društvena istraživanja proveo je istraživanje *Mladi između želja i mogućnosti – Položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije* koje je vodila dr.sc. Vlasta Ilišin. Istraživanjem su obuhvaćena različita područja života mladih sa ciljem detektiranja njihovih problema i potreba u područjima obuhvaćenim Nacionalnim programom djelovanja na mlade, a koja ujedno predstavljaju i osnovni sadržaj programa djelovanja za mlade na regionalnoj i lokalnim sredinama. Svrha istraživanja je bila dobivanje znanstvene podloge za utvrđivanje prioriternih potreba mladih te razrade Programa djelovanja za mlade u Zagrebačkoj županiji i izrade akcijskog plana za provedbu tog programa. Budući da je istraživanje obuhvatilo i područje Grada Velike Gorice, s Institutom za društvena istraživanja je dogovoreno da će doc.dr.sc. Dejana Bouillet koja je bila član istraživačkog tima ekstrahirati podatke za Grad Veliku Goricu i usporediti ih s podacima za Zagrebačku županiju. Detaljne informacije o istraživanju i njegovim rezultatima objavljene su u znanstvenoj monografiji „Mladi između želja i mogućnosti: Položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije“ (urednica: Vlasta Ilišin) u izdanju Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu i Zagrebačke županije (2006. godina). Navedeno istraživanje predstavlja veliku pomoć i stručnu i znanstvenu podlogu za izradu ovog Programa. Stoga su u interpretaciji rezultata istraživanja navedeni dijelovi iz spomenute znanstvene monografije autorica Vlaste Ilišin, Dejana Bouillet, Dunje Potočnik i Ivone Mendeš.

Podaci koji se odnose na Grad Veliku Goricu dobiveni su u tabličnom prikazu koji će poslužiti za njihovu analizu i interpretaciju. Time se ostvaruju i specifični ciljevi izrade Programa djelovanja za mlade:

- opis i analiza položaja, problema i potreba mladih Grada Velike Gorice,
- utvrđivanje i analiza korištenja postojećih resursa u Gradu Velikoj Gorici,
- definiranje tzv. kritične točke nastale u raskoraku između potreba i problema s jedne i postojećih resursa s druge strane.

4.1. Istraživanje «Usporedba položaja, problema i potreba mladih Grada Velike Gorice s položajem, problemima i potrebama mladih ostalih subregija Zagrebačke županije»

U proljeće 2006. godine grupa za sociologiju mladih Instituta za društvena istraživanja u Zagrebu je, na poticaj i uz financiranje Zagrebačke županije, provela znanstveno istraživanje *Položaj, problemi i potrebe mladih Zagrebačke županije*. Voditeljica istraživanja bila je dr.sc. Vlasta Ilišin. Ono je provedeno s ciljem utvrđivanja osnovnih značajki društvenog položaja, problema i potreba mladih Zagrebačke županije, osobito u kontekstu Nacionalnog programa djelovanja za mlade, na kojem se temelji i Program za mlade Zagrebačke županije, svrha toga znanstvenog uvida sadržana je u potrebi dobivanja znanstvene podloge za izradu operacionalnog plana provedbe županijskog programa za mlade.

4.1.1. Struktura uzorka

Istraživanje u Zagrebačkoj županiji je provedeno na uzorku od 1500 mladih osoba (u dobi od 15 do 29 godina) koje su anonimno popunjavale upitnik konstruiran na potrebe istraživanja. Anketiranje je izvršeno u domovima ispitanika, uz pomoć posebno educiranih anketara – mladih osoba s područja Zagrebačke županije.

Uzorak je reprezentativan i stratificiran s obzirom na tip i veličinu naselja. Ukupno je odabrano 236 naselja Zagrebačke županije u osam subregija (Dugo Selo, Ivanić Grad, Jastrebarsko, Samobor, Sveti Ivan Zelina, Velika Gorica, Vrbovec i Zaprešić): 8 gradova, 22 naselja – sjedišta općina i 206 sela.

Iz subregije Velike Gorice u uzorak istraživanja uvrštena su sljedeća naselja: Buševac, Donja Lomnica, Gradići, Kuče, Lukavec, Mičevac, Mraclin, Novo Čiče, Ribnica, Staro Čiče, Šiljakovina, Turopolje, Velika Buna, Velika Mlaka, Vukovina i Velika Gorica.

Za potrebe ove analize iz ukupnog uzorka istraživanja izdvojeni su mladi iz subregije Velike Gorice (**n = 344**) i frekvencije tako formirane grupe ispitanika uspoređivane su s frekvencijama mladih iz ostalih subregija županije (**n = 1.156**). Prikazani postoci odnose se na ispitanike koji su odgovorili na pojedina pitanja iz upitnika. Rezultati su grupirani i interpretirani prema područjima Nacionalnog programa djelovanja za mlade.

4.1.2. Obrazovanje i informatizacija

Obrazovanje

Od školske godine 2005/06. obrazovni sustav se temelji na tri nova bitna elementa: uvođenje Hrvatskog nacionalnog obrazovnog standarda u osnovno obrazovanje, sustava državne mature u srednjoškolsko obrazovanje i bolonjskog sustava u visoko obrazovanje. Posljednjih mjeseci raspravlja se i o modelu obveznog srednjoškolskog obrazovanja. Navedeni elementi su dobri preduvjeti za podizanje obrazovanosti mladih.

Usprkos ovim pozitivnim promjenama, sustav srednjeg školstva je opterećen brojnim problemima. U Nacionalnom programu djelovanja za mlade ističu se formalni nedostaci srednjoškolskog sustava: krutost programa koji su teško prilagodljivi interesima korisnika (učenika, roditelja, lokalne zajednice..), neprimjereni i zastarjeli školski prostori i oprema, a zamjetno je i materijalno siromaštvo. Sadržajni problemi su još značajniji jer prevladava usmjerenje na učenje činjenica što je jedan od uzroka preopterećenosti učenika, a takva znanja vrlo brzo zastarijevaju i postaju neupotrebljiva. Premali broj izbornih i fakultativnih programa te izvannastavnih aktivnosti onemogućuje učenicima razvoj njihovih potencijala i izražavanje kreativnosti. Prema dostupnim podacima (www.mzos.hr), 18 do 25% osnovnoškolaca ne upisuje srednju školu.

Decentralizacijom školstva se otvara veći utjecaj korisnika (roditelja, lokalne zajednice), a uvođenjem vijeća učenika u srednje škole stvoreni su formalni preduvjeti za izravno uključivanje mladih u planiranje rada škole, sudjelovanje u donošenju odluka, rješavanju problema te uvođenju inovacija.

Uvođenjem bolonjskog sustava školovanja poduzeti su prvi koraci za individualizirani pristup studentu, rasterećenje programa od formalnih sadržaja, interdisciplinarnost i mobilnost studenata. No, već na početku su se pojavili problemi prostorne prekapacitiranosti, nedostatka obrazovnog kadra na sveučilištima i neprihvatanje individualiziranog pristupa nekih sveučilišnih nastavnika. Uvođenjem novog sustava pokušava se riješiti i problem nedovoljno prepoznate potrebe za stručnim studijima koji su u pravilu fleksibilniji jer s kraćim programima brže reagiraju na tržišne potrebe.

Obrazovne aspiracije mladih nisu u skladu sa stvarnom situacijom koja se odnosi na broj visoko obrazovanih (oko 8%) i broj studenata koji diplomiraju (od upisanih 33%). Najveći broj mladih želi završiti fakultet. Iako je broj mladih ljudi koji ne planiraju daljnje školovanje mali, ipak je značajno i zabrinjavajuće da postoji određen broj mladih koji nemaju ambiciju steći neku

kvalifikaciju.

Iz podataka je vidljivo da mladi u Gradu Velikoj Gorici pokazuju malo veću zainteresiranost za školovanje od mladih u ostalim dijelovima Zagrebačke županije te većina procjenjuje da neće biti problema u daljnjem školovanju. Međutim, oko 10% mladih smatra da će biti problema u nastavku školovanja što ukazuje na potrebu poduzimanja poticajnih mjera koje mogu utjecati na daljnje školovanje.

Rezultati ispitivanja preferencija u lokaciji školovanja su očekivani jer je Zagreb, sveučilišni centar u neposrednoj blizini Grada Velike Gorice, pa je razumljivo da će većina mladih nastaviti školovanje u Zagrebu. Značajan je i podatak da oko 15% mladih želi nastaviti školovanje u svom gradu ili regiji. Ovi rezultati pokazuju da zagrebačka regija zadovoljava potrebe mladih za obrazovanjem, no s druge strane utječe i na nisku planiranu mobilnost što može biti teškoća za generacije koje se obrazuju po bolonjskom procesu. Zanimljivo je (i očekivano) da su najmlađi ispitanici skloniji odlasku u inozemstvo, što se može protumačiti time da se stariji ispitanici nalaze na ljestvici visokog školovanja ili su završili školovanje pa su želje za odlaskom u inozemstvo slabije izražene.

Formalno obrazovanje obuhvaća i vještine i znanja koja se stječu putem izvanškolskih programa i edukacija koje se održavaju prije ili nakon završetka nastave. Time izvanškolske aktivnosti zadiru u sferu slobodnog vremena i orijentaciji mladih prema sadržajima koji nisu izravno vezani uz školski program. Ove aktivnosti su izuzetno važne za oblikovanje stavova, razvijanje kreativnog mišljenja, ali i stjecanja znanja i vještina važnih za buduće zanimanje.

Od ponuđenih aktivnosti vidljivo je da su najzastupljenije aktivnosti vezane uz sportske klubove i učenje stranih jezika u čemu aktivno participira više od polovine ispitanika (što je nešto više nego u Zagrebačkoj županiji). Značajno ispod ovog broja nalaze se mladi koji polaze plesne tečajeve, glazbene, dramske i likovne radionice. Oko desetine ispitanika opredijelilo se za novinarske, računalne i tehničke radionice. Najmanji broj mladih sudjeluje u radu debatnih klubova koji su posebno vrijedni zbog razvijanja govorničkih vještina. Rezultati za područje Grada Velike Gorice pokazuju nešto veću zastupljenost mladih u izvanškolskim aktivnostima u odnosu na rezultate za područje Zagrebačke županije.

Osim nedostupnosti navedenih sadržaja, mogući problemi su vezani uz nedovoljnu informiranost o mogućnostima ili uz nemotiviranost mladih za uključivanjem u ovakve sadržaje. Uvidom u podatke koji se odnose na subregionalnu pripadnost, zabrinjavajući je podatak da mladi s područja Grada Velike Gorice nisu uključeni u glazbene, novinarske i likovne radionice zato što to nisu željeli. Dakle, takvi sadržaji postoje u gradu, međutim među mladima nema dovoljnog

interesa.

Ispitivanjem znanja stranih jezika obuhvaćeni su najčešće zastupljeni strani jezici. Vidljivo je da mladi iz Grada Velike Gorice znaju strane jezike u većem postotku od ostalih mladih s područja Zagrebačke županije. Sveukupni rezultati pokazuju da engleski jezik bolje govore žene, studenti i učenici, djeca akademski ili srednje obrazovanih roditelja te stanovnici gradova u Zagrebačkoj županiji (na prvom mjestu je Grad Velika Gorica). Dobivene razlike upućuju da je znanje stranog jezika indikator socijalnog raslojavanja mladih. Nevladanje engleskim jezikom je problem, jer je znanje tog jezika preduvjet mobilnosti i kulturalne razmjene. Ono je i temelj cjeloživotnog obrazovanja jer se stručna literatura zbog neisplativosti ne prevodi na domicilne jezike.

Informatizacija

Danas se smatra da je pismenost ključni pokazatelj razvijenosti ljudskog kapitala. Pismenost označava sposobnost čitanja i pisanja na razini koja omogućava komunikaciju i funkcioniranje pojedinca u društvu, a u novije vrijeme se u pismenost sve češće uključuje poznavanje rada na računalu, tj. računalna pismenost koja se odnosi na samostalno korištenje računalne tehnologije i novih medija. Znanje jezika i računalna pismenost su među najvažnijim resursima za sudjelovanje na tržištu rada i ravnopravnu razmjenu iskustava i znanja.

Najkorištenija naprava (gotovo 100%) je mobitel. Na drugom mjestu je osobno računalo čiji je postotak upotrebe u Zagrebačkoj županiji primjetno veći nego na području cijele Hrvatske (73,6%) što znači da je rezultat za područje Grada Velike Gorice izuzetno dobar. No, kada je riječ o usporedbi posjedovanja i korištenja računala, postotci su gotovo istovjetni. To znači da mladi u prosjeku koriste računalo izvan vlastitog kućanstva. U posjedovanju računala, subregionalna pripadnost ima indikativan utjecaj te pokazuje najveće posjedovanje računala upravo u velikogoričkoj subregiji. Može se pretpostaviti da je visok stupanj posjedovanja računala u Gradu Velikoj Gorici djelomično posljedica visokog stupnja urbaniziranosti Velike Gorice (šesti po veličini grad u Hrvatskoj).

U korištenju računala najveći utjecaj ima obrazovanje i dob ispitanika. Računala najučestalije koristi mlađa dobna skupina. Što se tiče obrazovanja ispitanika, dvije trećine akademski obrazovanih često koristi računala, a sa smanjivanjem stupnja obrazovanja, smanjuje se i učestalost korištenja računala. Ovo su očekivani rezultati, no impliciraju budući nejednolik razvoj subregija, ovisno o urbaniziranosti.

Većina ispitanika koji ne koriste računalo je nezaposlena, a nezainteresiranost kao razlog nekorištenja su u najvećem broju naveli studenti i učenici. GPDM bi trebao potaknuti mjere

kojima bi se smanjili razlozi nekorisćenja računala. Za one kojima je razlog nekorisćenja računala njegovo neposjedovanje potrebno je ponuditi mogućnost korišćenja putem razvoja IT punktova, suradnje škola i zajednice na izgradnji tehnoloških vještina i sl.

Na promatranu svrhu korišćenja računala, utjecaj su izvršila samo obilježja spola i dobi. Ovdje se radi o generacijskom i rodnom obrascu provođenja slobodnog vremena budući da igranje video igara gotovo ekskluzivno spada u područje slobodnog vremena. U prosjeku najčešće računalo koriste za igre muški ispitanici u dobi od 15 do 19 godina. Za programiranje najčešće koriste računalo muški ispitanici u dobi od 20. do 24. godine, iako ni druge dvije dobne skupine znatno ne zaostaju.

Internet je medij koji omogućuje široku paletu aktivnosti i koji ravnopravno sudjeluje u svim područjima života, a mladi putem njega nalaze nove načine učenja i izražavanja vlastitih pogleda i kreativnosti. U usporedbi s podacima koji se odnose na korišćenje Interneta mladih iz cijele Zagrebačke županije, vidljivo je da mladi iz Velike Gorice najčešće koriste Internet. Može se zaključiti da su pisanje, Internet i igranje igara najčešći razlozi upotrebe računala. Navedeni trend ocrta generacijsku usmjerenost na oblik upotrebe računala i prioritete koje mladi postavljaju, a to su aktivnosti koje spadaju u područje slobodnog vremena mladih.

Mjere informatičkog opismenjivanja trebale bi omogućiti što veći pristup računalima i Internetu, a mladi će nakon toga lako pronaći svoje mjesto u računalnoj komunikaciji.

Zaključno, vidljivo je da se od tri promatrane naprave najviše posjeduje i koristi mobitel, što se može protumačiti njegovom lakom dostupnošću. Gotovo svi mladi posjeduju mobitele, a socijalna obilježja mladih ne utječu na razlike u posjedovanju i korišćenju mobitela.

Stanje na području obrazovanja i informatizacije

Osnovno školstvo

Na području Grada Velike Gorice osnovno školstvo organizirano je u sedam matičnih osnovnih škola: OŠ Jurja Habdelića, OŠ Nikole Hribara, OŠ Eugena Kumičića, OŠ Eugena Kvaternika, OŠ Šćitarjevo, OŠ Velika Mlaka i OŠ Vukovina te u njima pripadajućih četrnaest područnih škola: PŠ Šiljakovina, PŠ Velika Buna, PŠ Gradići, PŠ Donja Lomnica, PŠ Cerovski Vrh, PŠ Dubranec, PŠ Lukavec, PŠ Mičevac, PŠ Bukevje, PŠ Buševac, PŠ Mraclin, PŠ Novo Čiče, PŠ Rakitovec, i PŠ Veleševac, u kojima se održava redoviti nastavni program, te jednoj

umjetničkoj (glazbenoj i plesnoj) školi: Umjetnička škola Franje Lučića. U školskoj godini 2007/08. osnovno obrazovanje stječe ukupno 6.241 učenika u 291 razredna odjela.

Tablica 1. Broj učenika i razrednih odjela po osnovnim školama i ukupno u školskoj godini 2007/08.

NAZIV ŠKOLE	ČISTA ODJELJENJA								KOMBI NACIJA		UKUPNO	
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	2 raz.	3 raz.	Broj učenika	Broj odjela
OŠ Jurja Habledića	90	101	111	115	126	109	130	119	12		913	41
OŠ Nikole Hribara	154	138	135	165	152	135	161	128			1168	51
OŠ Eugena Kumičića	116	105	125	126	129	106	116	102			925	38
OŠ Eugena Kvaternika	90	89	108	114	110	103	104	103			821	36
OŠ Šćitarjevo	51	47	53	57	44	46	43	38			390	18
OŠ Velika Mlaka	76	58	62	69	68	70	57	63			523	24
OŠ Vukovina	155	101	126	147	154	159	130	137	34		1143	56
Umjetnička škola Franje Lučića	94	80	66	55	44	19					358	27
UKUPNO	826	719	786	848	838	747	741	690	46		6241	291

U odnosu na prethodnu školsku godinu došlo je do smanjenja broja učenika za 7 (s 6248 na 6241), dok je broj razrednih odjela veći za 1 (290).

Programi širih javnih potreba za koje su sredstva osigurana u proračunu Grada su:

- prehrana učenika, natjecanje učenika iz znanja, izborna nastava, škola u prirodi, škola plivanja, produženi boravak, školski športski programi, program informatizacije, ostali programi

Umjetnička škola Franje Lučića

U školskoj godini 2007/08. djelatnosti odnosno obrazovni programi u Umjetničkoj školi Franje Lučića su:

1. Osnovna glazbena škola
2. Osnovna plesna škola
3. Srednja glazbena škola
4. Srednja plesna škola

Srednje školstvo

Na području Grada Velike Gorice srednje školstvo organizirano je u 4 srednje škole: Srednja strukovna škola, Gimnazija Velika Gorica, Ekonomska škola i Zrakoplovna tehnička škola Rudolfa Perešina kojima je osnivač Zagrebačka županija te Umjetnička škola Franje Lučića koja obavlja srednjoškolsku glazbenu i plesnu djelatnost, a osnivač joj je Grad Velika Gorica.

U školskoj godini 2007/08. srednje škole u Velikoj Gorici pohađa 2108 učenika u 80 razredna odjela.

Tablica 2. Broj učenika i razrednih odjela po srednjim školama i ukupno u školskoj godini 2007/08.

NAZIV ŠKOLE	BROJ UČENIKA I ODJELA								UKUPNO	
	I		II		III		IV		Broj učenika	Broj odjela
	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela	Broj učenika	Broj odjela
Ekonomska škola	137	4	127	4	141	4	98	3	503	15
Srednja strukovna škola	251	9	228	8	208	8	35	1	722	26
Gimnazija V. Gorica	116	4	138	5	112	4	104	4	470	17
Zrakoplovna škola R. Perešina	96	3	77	3	96	3	82	3	351	12
Umjetnička škola Franje Lučića	25	4	17	4	9	1	11	1	62	10
UKUPNO	649	27	595	21	520	20	331	13	2108	80

Oko 1150 učenika polazi zagrebačke srednje škole u školskoj godini 2007/08.

Stipendije

Grad Velika Gorica dodjeljuje stipendije učenicima srednjih škola i to stipendije za uspjeh u školi i stipendije po socijalnom statusu.

U školskoj godini 2007/08., Stipendiju Grada Velike Gorice prima 10 učenika prema uspjehu i 10 učenika prema socijalnom statusu u mjesečnom iznosu od 700,00 kuna te 14 studenata prema uspjehu i 6 studenata prema socijalnom statusu u mjesečnom iznosu od 1.000,00 kn. Učenicima i studentima koji žive u teškom socijalnim uvjetima dodjeljuju se jednokratne novčane pomoći u iznosu od 2000 do 2500 kn.

Grad dodjeljuje i stipendije učenicima srednjih strukovnih škola s ciljem promicanja deficitarnih zanimanja. Ove godine dodijeljeno je 17 takvih stipendija.

Učenje stranih jezika

Učenje stranih jezika provodi se unutar Odjela za obrazovanje u Pučkom otvorenom učilištu Velika Gorica i privatnim školama za učenje stranih jezika.

Pripreme za upis na fakultete

2007. godine prvi put su organizirane besplatne pripreme za upis na fakultete u suradnji s Gimnazijom Velika Gorica. U pripremama je sudjelovalo 158 učenika, radilo se u 7 grupa, a nastavu je realiziralo 9 profesora u ukupno 380 sati nastave. 2008. godine za pripreme se prijavilo 180 učenika, radilo se u 5 grupa, a nastavu je realiziralo 13 profesora u ukupno 300 sati nastave. Primjenom državne mature više neće biti potrebe za organiziranjem priprema za upis na fakultete.

Visoko obrazovanje

Studenti koji studiraju na zagrebačkim fakultetima

Broj studenata procjenjuje se na temelju izdanih godišnjih pokaza za prijevoz. U 2008. izdano 1260 ZET-ovih studentskih godišnjih pokaza.

Veleučilište Velika Gorica

Veleučilište Velika Gorica osnovano je sa ciljem da polaznicima omogući obrazovanje iz stručnih područja za kojima postoji potreba u gospodarstvu, a nisu u dovoljnoj mjeri obuhvaćena postojećim visokoškolskim nastavnim programima. Velika Gorica ima niz prednosti za odabrane studije – od raspoloživosti kvalitetnih nastavnih kadrova, tradicije u obrazovanju u području zrakoplovstva i prometa preko blizine potrebnih poligona, Zračne luke i dobre prometne povezanosti sa Zagrebom.

Veleučilište svoje programe prilagođava potrebama tržišta, a školske godine 2007/08. na šest smjerova studiralo je 622 studenata, od čega je 205 velikogoričana.

Studij	Grad Velika Gorica		Grad Velika Gorica	Sveukupno
	Broj izvanrednih studenata	Broj redovnih studenata	Ukupno	
Humanitarno razminiranje	1	2	3	3
Održavanje motornih vozila	7	11	18	78
Održavanje računalnih sustava	63	55	118	346
Održavanje zrakoplova	11	17	28	50
Pirotehnologija	6	4	10	19
Upravljanje u kriznim uvjetima	12	16	28	126
Ukupno	100	105	205	622

Informatizacija

Zajednica tehničke kulture

Zajednica tehničke kulture Grada Velike Gorice okuplja 6 udruga tehničke kulture, koje su se odlukom o udruživanju udružile u Zajednicu, a bez naknade koristi prostor dvonamjenskog atomskog skloništa u Velikoj Gorici, Cvjetno naselje bb. Zajednica raspolaže opremom za provođenje programa te organizira provođenje programa od zajedničkog interesa udruga članica i općeg interesa građana Velike Gorice.

Zajednicu tehničke kulture Grada Velike Gorice čine sljedeće udruge:

- *Aeroklub "Velika Gorica"*
- *Društvo pedagoga tehničke kulture i informatike Velika Gorica (DP TK&INFO)*
- *Radioklub "Velika Gorica"*
- *Informatički klub "VEL_IK" Velika Gorica*
- *Automodelarski klub "v-MAX" Velika Gorica*
- *Informatički klub «Polet INFO» Buševac*
- *Ronilački klub Gnjurac Velika Gorica*
- *Modelarski aeroklub Velika Gorica*

Centar tehničke kulture

Centar tehničke kulture je organizacijska jedinica Zajednice tehničke kulture Grada Velike Gorice. Zadatak Centra je okupljanje djece i mladih koji pokazuju izrazite sposobnosti u određenoj grani tehnike. U tom cilju Centar organizira provođenje programa u oblastima informatike, foto-video tehnike, robotike i elektronike, a kao oblik šire organizacije provodi Zimsku školu informatike.

Informatička edukacija

U Pučkom otvorenom učilištu Velika Gorica organizira se program usavršavanja iz informatike koji je verificiran od MZOŠ. Uz to, informatička edukacija se provodi u dvije privatne informatičke škole.

4.1.3. Zapošljavanje i poduzetništvo

Zapošljavanje

Zapošljavanje i nezaposlenost mladih vezani su uz njihov obrazovni kapital i uključenost u društvo. Nezaposlenost je uvijek osjetno izraženija kod mladih, a ukoliko traje duže, ozbiljno usporava njihovo socio-ekonomsko osamostaljivanje. No, nezaposlenost je problem kojeg nije moguće riješiti parcijalnim programima, a specifičnosti problema zapošljavanja mladih najčešće se odnose na nedostatak mehanizama koji bi osigurali njihovu postupnu tranziciju iz pasivnog u radni dio populacije, nedostatak procesa kroz koje bi mogli steći potrebno iskustvo za prvo zapošljavanje i nedostupnost financijske potpore za poduzetničke inicijative. Mladi se, osim toga, osjećaju gotovo potpuno ovisnima o pomoći institucija te su očekivanja od države i njenih institucija nerealno visoka. Pri tome izostaje spoznaja da mladi sami na sebe trebaju preuzeti dio tereta vlastitog zapošljavanja putem aktivnijeg pristupa koji uključuje aktivnije traženje posla te ulaganje u vještine korisne na tržištu rada (poznavanje stranih jezika, informatička pismenost, itd.).

Nacionalni program djelovanja za mlade donosi preporuke za razvijanje specifičnih mjera poticanja zapošljavanja i samozapošljavanja mladih, poput nagrađivanja njihovih projekata, razvoj sustava samozapošljavanja, razvoj sustava lokalnog partnerstva te poboljšanje protoka informacija o zapošljavanju među mladima.

Mlade pogađa visoka stopa nezaposlenosti i pretežno se zapošljavaju na kratkoročnim poslovima. U 2006. godini u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u prosjeku je bilo prijavljeno oko 300 000 nezaposlenih osoba. Broj mladih među njima se kreće oko 30%. U uzorku mladih

Zagrebačke županije obuhvaćenih istraživanjem je oko 14% nezaposlenih, a prema podacima velikogoričkog Zavoda za zapošljavanje

Socioprofesionalni status ispitanika najpovezaniji je s njihovim obrazovanjem i dobi. Očito je da su riziku nezaposlenosti izloženi ispitanici koji su završili trogodišnju strukovnu školu i koji su stariji od 20 godina (što je logično jer je većina mladih u toj dobi završila srednjoškolsko obrazovanje). Međutim, može se pretpostaviti da nezaposlenost mladih koji su završili četverogodišnju srednju školu ublažava činjenica da polovica njih još studira. Osim toga, nezaposlenost je veća među mladima iz obitelji nižeg socio-ekonomskog statusa i donekle među ženama. Ovi rezultati pokazuju tendencije koje su prisutne i na širem planu, kako u Hrvatskoj, tako i u većini suvremenih društava.

Što se tiče vjerovanja mladih u zaposlenje nakon završetka školovanja, većina ispitanika u Zagrebačkoj županiji je skeptična prema mogućnosti pronalaženja zaposlenja, no posebno su se optimističnima pokazali upravo mladi s područja Grada Velike Gorice.

U percipiranim razlozima nezaposlenosti mladih prvo mjesto zauzima ekonomska situacija u cijeloj zemlji, a nakon toga slijedi nepostojanje veza i poznanstava i prevelika konkurencija. Zabrinjavajuća je činjenica da je nepostojanje veza i poznanstava značajno percipiran razlog nezaposlenosti. To je svakako indikator nezadovoljstva mladih ljudi i upućuje na potrebu preispitivanja sustava zapošljavanja.

Velik broj mladih ljudi provede određeno razdoblje u životu radeći na povremenim i privremenim poslovima zbog činjenice školovanja ili nemogućnosti zasnivanja radnog odnosa nakon njega. Iskustvo povremenog rada za novac može biti bitan činitelj pri traženju zaposlenja, no jednako su bitne, ako ne i bitnije, vještine i znanja koje pojedinac može ponuditi poslodavcu. Zanimljivo je da mladi u Zagrebačkoj županiji, a pogotovo mladi u Velikoj Gorici imaju stav da su najvažnije pri pronalaženju posla komunikacijske vještine dok je u nacionalnom uzorku na vrhu ljestvice opće obrazovanje. Moglo bi se zaključiti da mladi u Velikoj Gorici više od samih stručnih kvalifikacija cijene vještine uspostavljanja komunikacije i snalaženja u različitim situacijama koje proizlaze iz dobrog općeg obrazovanja.

Poduzetništvo

U ispitivanju željenih obilježja radnog mjesta i poduzetničkog potencijala mladih, na prvim mjestima su sigurnost radnog mjesta i visoka zarada. Važnost sigurnosti radnog mjesta može se tumačiti na dva načina: stavovi mladih oblikovani su socijalizacijom u obiteljskom okruženju (roditelji se još sjećaju zajamčene sigurnosti radnih mjesta), a istodobno žive u nesigurnim

vremenima. Dobra pozicioniranost visoke zarade je razumljiva jer više materijalnih resursa znači i pristup višoj kvaliteti života.

Najviše rangirani odgovori o preferiranom sektoru zaposlenja su vlastito poduzeće ili obrt i javno poduzeće. To se podudara s rezultatima o sigurnosti radnih mjesta kao najpoželjnijem obilježju. Mladi pretpostavljaju da će pokretanjem vlastite djelatnosti postati „sami sebi šefovi" te time biti sigurni od gubitka posla. Slično, javna poduzeća se tradicionalno smatraju mjestima sigurnog zaposlenja, iako to uvijek ne odgovara istini.

Iako Grad Velika Gorica, pa i cijela Zagrebačka županija, ulaže napore u razvoj poljoprivrednog i stočarskog sektora (u uzorku je podjednako zastupljen broj ispitanika s gradskog i seoskog područja), svega 3% ispitanika želi pokrenuti vlastitu poljoprivrednu/stočarsku proizvodnju. Ovaj je rezultat donekle neočekivan s obzirom na činjenicu da polovina ispitanika živi na ruralnim područjima te postoji mogućnost usmjerenih poticaja što može pridonijeti napretku pojedinačnih gospodarstava, ali i ukupnom gospodarskom napretku regije.

Iskaz o poželjnim obilježjima radnog mjesta i preferiranom sektoru zaposlenja dobar su indikator stavova mladih prema poslu, a kao dobra nadopuna mogu poslužiti i aktivnosti koje bi mladi poduzeli u slučaju nezaposlenosti. Stupanj osobnog angažmana indicira sposobnost snalaženja osobe u novim uvjetima i trud koji su spremni uložiti što je izravno povezano s interesom za određeni posao ili zaposlenje. Rezultati pokazuju da je mladima tri puta važnije pronalaženje bilo kakvog posla u regiji nego nalaženje posla u struci bilo gdje u Hrvatskoj što znači nespremnost na mobilnost i promjenu životnih uvjeta. Broj onih koji bi samo čekali posao je nešto niži nego u ukupnom broju mladih Zagrebačke županije, no ipak zahtijeva reagiranje. Ovo je ciljana skupina za motivacijske treninge koji bi im pomogli da ne upadnu u začarani krug nezaposlenosti. Traženje posla u struci u inozemstvu i nastavak školovanja privukli su oko desetine ispitanika koji su spremni poduzeti veće napore u traženju zaposlenja. Skupina koja je najspremnija poduzeti konkretne korake u traženju zaposlenja su učenici, no pitanje je hoće li se stavovi s godinama mijenjati.

Stanje na području zapošljavanja i poduzetništva

Podaci o nezaposlenima prema dobi

Dob 15-19 godina		Dob 20-24 godina		Dob 25-29 godina	
ukupno	žene	ukupno	žene	ukupno	žene
99	59	206	154	217	170
Ukupno nezaposlenih u dobi od 15-29 godina		522			
Sveukupno nezaposlenih		1786			

Nezaposlenost mladih je najveći i najozbiljniji problem mladih ljudi. Iz podataka o nezaposlenima (Hrvatski zavod za zapošljavanje) vidljivo je da je među nezaposlenima oko trećina mladih između 15 i 29 godine. Budući da se radi o složenom problemu koji se ne može rješavati parcijalnim i jednokratnim programima, u mjerama i aktivnostima se treba usmjeriti na poticanje proaktivne uloge mladih u pronalaženju zaposlenja, poticanje poduzetničkog duha, povećavanje mogućnosti dodatnog stjecanja znanja i vještina i omogućavanje pristupa informacijama koje se odnose na tržište rada. Većina nezaposlenih među mladima predstavlja skupinu koja traži prvo zaposlenje, a zabrinjavajuća je činjenica da je čak 158 mladih u dobi od 15 do 19 godina te se može pretpostaviti da je riječ o mladima koji nakon osnovne škole nisu nastavili školovanje. U slučaju obveznog srednjeg obrazovanja, taj će se broj značajno smanjiti, no i dalje će biti važno utjecati na promjenu loše obrazovne slike.

2007. godine započela je provedba projekta BONSAI financiranom iz Projekta Europske unije, PHARE 2005: Active Employment Measures for Groups Threatened by Social Exclusion. Cilj projekta je educirati mlade nezaposlene ljude na aktivno sudjelovanje u traženju zaposlenja, a ciljna skupina su nezaposleni mladi između 15 i 24 godine starosti.

Rezultat aktivnosti u projektu je osnivanje Partnerstva za mlade Velika Gorica sa ciljem uspostavljanja odnosno jačanja suradnje među ključnim sudionicima na tržištu rada za razvoj cjelovite potpore pri zapošljavanju mladih.

Zainteresirane institucije i organizacije koje djeluju na području Velike Gorice odnosno Zagrebačke županije su definirale probleme mladih, njihove uzroke i posljedice. Sukladno potrebama i potencijalima sudionici su osmislili cilj partnerstva, opredijelili ključna područja djelovanja i potencijalne projekte odnosno aktivnosti partnerstva. Usporedno se provodila i analiza položaja mladih nezaposlenih osoba na tržištu rada u Zagrebačkoj županiji. Istovremeno se provode aktivnosti za uspostavljanje karijernog centra koji će djelovati kao prva zajednička usluga partnerstva za mlade na tržištu rada.

Partnerstvo za mlade udružuje sudionike na području Velike Gorice koji su objedinili svoje izvore za poboljšanje položaja mladih na tržištu rada.

Unutar projekta Bonsai definirani su ljučni problemi nezaposlenih mladih:

- **dugotrajna nezaposlenost mladih**, posebno žena,
- **nedostatak radnog iskustva** i malo mogućnosti za njegovo stjecanje što smanjuje konkurentnost mladih na tržištu rada,

- **niži stupanj fleksibilnosti mladih** za prihvaćanje alternativnih oblika zapošljavanja i selidbe u drugi kraj zbog posla,
- **ograničen dostup informacijama o slobodnim radnim mjestima** gdje je istovremeno potrebno razmotriti aktualnu raspoloživu dostupnost korisnih informacija korisniku te motivaciju i pristup mladih traženim informacijama;
- **niski stupanj uključenosti mladih u mjere aktivne politike zapošljavanja** i s tim ograničene mogućnosti za stjecanje radnog iskustva.

Procijenjeno je i da postojeće mjere nisu dovoljno prilagođene potrebama mladih te da potencijal za stvaranje sinergija među institucijama nije iskorišten.

4.1.4. Socijalna politika prema mladima

U Nacionalnom programu djelovanja za mlade promovira se koncept pozitivnog razvoja mladih u kojem se socijalna politika prema mladima određuje kao sustav usmjerenih društvenih intervencija u funkciji prevladavanja socijalnih rizika, ublažavanja socijalnih nejednakosti, ujednačavanja životnih mogućnosti te poticanja društvene solidarnosti i integracije. Kao skupine mladih koje iziskuju pojačane socijalnozaštitne intervencije, apostrofirane su mlade osobe koje ne završavaju srednju školu, mladi s invaliditetom, mladi s poremećajima u ponašanju, mladi Romi i mladi bez podrške obitelji. Posebna je pozornost posvećena poremećajima i bolestima koje su povezane s određenim ponašanjima, navikama i stilovima življenja (prekomjerno konzumiranje alkohola, duhan, uživanje psihoaktivnih droga, rizično seksualno ponašanje i spolno prenosive bolesti, poremećaji prehrane, posljedice prometnih nesreća) te psihosocijalnim problemima (samoubojstva i duševni poremećaji).

Mladi se u dvije dobne skupine (od 15. do 19. i od 20. do 29. godine) bitno razlikuju po svojim biološkim i sociološkim obilježjima. Prva skupina se još nalazi u razdoblju tjelesnog i psihičkog rasta i razvoja, najvećim je dijelom uključena u proces organiziranog sustava odgoja i obrazovanja i vezana je uz obitelj. Druga se skupina nalazi samo dijelom u procesu produljenog obrazovanja, dok je većina u procesu traženja posla, ekonomskog osamostaljivanja i osnivanja vlastitih obitelji. Ove različitosti je potrebno uvažavati u procesu planiranja socijalne i zdravstvene politike.

Promoviranje koncepta pozitivnog razvoja mladih uključuje unapređenje njihove psihosocijalne i zdravstvene dobrobiti, a podrazumijeva sveobuhvatan društveni i politički proces. U ovom istraživanju posebna pozornost je posvećena obiteljskoj i populacijskoj politici, zdravstvenim i

socijalnim potrebama mladih te otkrivanju mjera socijalne politike koje preferiraju mladi različitih socijalnih obilježja.

Kvaliteta života

Kvaliteta života je određena vanjskim utjecajima, socijalnom organizacijom društva, pripadnošću pojedinoj društvenoj grupi i brojnim drugim okolnostima. Kvaliteta života je u ovom istraživanju opisana strukturom i životnim standardom obitelji, zadovoljstvom odnosima s osobama iz socijalnog okruženja i rezidencijalnim statusom te dostupnošću javnih usluga i službi. Rezultati istraživanja pokazuju da kvaliteta života mladih ovisi o njihovim socijalnim obilježjima te je njihovo zadovoljstvo rezidencijalnim statusom značajno uvjetovano socijalnim uvjetima života. Utvrđeno je da kvaliteta života mladih ovisi o potpori koju im pružaju roditelji i drugi članovi obitelji te da oni u procesu osamostaljivanja u pravilu bivaju suočeni s opadanjem njihova životnog standarda. Iskristalizirala se potreba planiranja stambene politike i politike koja će omogućiti višu razinu zapošljavanja mladih što bi bitno olakšalo njihovo osamostaljivanje. Dobro bi došla i šira financijska pomoć njihovom školovanju, u obliku stipendiranja, jer trenutno takvu potporu ostvaruje tek zanemariv broj mladih. Oko petine mladih ne izražava zadovoljstvo obiteljskim odnosima, a to se odražava i putem nezadovoljstva ili ravnodušnosti prijateljskim odnosima. Zanimljivo je da se upravo velikogorička regija ističe po dostupnosti različitih sadržaja, ustanova, službi i organizacija u odnosu prema drugim županijskim regijama što bitno određuje kvalitetu života mladih u lokalnoj zajednici.

Populacijska i obiteljska politika

Obiteljska politika je usmjerena na poboljšanje kvalitete života obitelji dok je populacijska politika usmjerena na postizanje određenih demografskih ciljeva koji se najčešće svode na povećanje broja stanovnika i poboljšanje demografske strukture nekog područja.

U analizi fertilitetne motivacije mladih, iz usporedbe s rezultatima istraživanja za područje Hrvatske (2004. g.), vidljiva je razlika koja pokazuje trend opadanja udjela mladih koji žele imati djecu, uz istodobno lagano povećanje onih koji ne planiraju biti roditelji. Ako pretpostavimo da dobivene razlike bar djelomice ukazuju na opadanje fertilitetne motivacije među mladima, to bi zahtijevalo poduzimanje sustavnih mjera populacijske i obiteljske politike, kako na razini države, tako i na razini lokalne zajednice. Istraživanjem se pokazalo da fertilitetna motivacija ovisi o socioprofesionalnom statusu, obrazovanju, religioznosti, broju članova kućanstva, stambenom statusu i obiteljskim prihodima mladih. Ona, suprotno očekivanjima, ne ovisi o rezidencijalnom

statusu, dobi, spolu, bračnom statusu, veličini stambenog prostora, realiziranom roditeljstvu mladih i kvaliteti odnosa u obiteljima ispitanika. Iako iskazana želja za većim brojem djece ne mora nužno biti ostvarena, sigurno je da bi olakšavanje roditeljske uloge (osiguravanje zaposlenosti i servisa za skrb o djeci) mnogima omogućilo stvarnu realizaciju iskazane želje.

Obitelj je među mladima još uvijek visoko prihvaćena vrijednost. Danas se u Hrvatskoj velika većina (preko 90%) djece rađa u braku pa je brak u tom pogledu zadržao dominantnu poziciju. Udio mladih u Hrvatskoj koji ocjenjuju da je razvod primjereni odgovor na poremećene bračne odnose vrlo je sličan stopi razvoda brakova. Na stavove o mogućim rješenjima u slučaju poremećenosti odnosa među bračnim partnerima statistički značajno utječu samo spol i religioznost ispitanika. Bezuvjetno ostajanje u braku u većoj mjeri podržavaju muškarci, religiozni ispitanici i oni koji su spram religije ravnodušni te mladi koji obiteljske obveze doživljavaju kao radost zajedničkog života. Traženju stručne pomoći sklonije su žene i religiozni mladi koji obiteljske obveze doživljavaju kao dužnost i žrtvovanje, ali i kao radost zajedničkog života. Slijedom navedenih rezultata može se zaključiti da je individualizacija i zaštita privatnosti obitelji sve univerzalnija što potvrđuje da svaka intervencija u obiteljske odnose iziskuje poštivanje ovih načela. To znači da uvođenje bilo kakvih represivnih mjera ne bi dobilo podršku mladih, a edukacijske mjere potrebno je koncipirati na način koji će podrazumijevati dobrovoljnost sudjelovanja i slobodu izbora. Prema rezultatima, u edukacijske programe bi se dobrovoljno uključila trećina mladih što čini značajan dio populacije mladih.

Ispitanici na području Grada Velike Gorice razlikuju se od ispitanika s područja Zagrebačke županije u procjeni razloga duljeg ostajanja u roditeljskom domu. Mladi s područja Grada Velike Gorice dulje ostaju u roditeljskom domu jer si ne mogu priuštiti odlazak, kasnije sklapaju brakove i žele udobnost doma bez većih odgovornosti. Ekonomski činitelji zauzimaju vodeću poziciju u procesu osamostaljivanja mladih.

Očigledno je da u planiranju obiteljske i populacijske politike treba pronaći uporište u pozitivnim iskustvima mladih koji su osnovali vlastitu obitelj, razmjerno povoljnoj fertilitetnoj motivaciji i izraženoj svijesti o potrebi očuvanja skladnih odnosa između bračnih partnera.

Socijalna politika u užem smislu

Iz rezultata istraživanja vidljivo je da je dostupnost ustanova, službi i usluga najpovoljnija upravo na velikogoričkom području, što je razumljivo jer se radi o najvećem gradu Zagrebačke županije koji ima najveći broj ustanova, službi i servisa. Međutim, programom djelovanja potrebno je povećati dostupnost onih službi i usluga za čije povećanje postoje realne mogućnosti (klubovi,

savjetovališta, udruge i sl.).

Društveni rizici i rizična ponašanja mladih

U ovom dijelu istraživanja pozornost je usmjerena utvrđivanju društvenih i individualnih činitelja rizika koji usmjeravaju odrastanje mladih. Ovdje su istraživana dva okolinska zaštitna činitelja: sigurnost i potreba partnerstva. Sigurnost je opisana putem razine zabrinutosti mladih zbog društveno nepoželjnih pojava u njihovim sredinama, dok je potreba partnerstva opisana kroz analizu razine u kojoj mladi koriste različite zdravstvene, socijalne i druge ustanove. Pozornost je posvećena i osobama s invaliditetom, pri čemu se razmatra razina njihove participacije u različitim socijalnim sredinama. Individualna razina rizičnosti promatrana je kroz konzumiranje psihoaktivnih sredstava, seksualnih aktivnosti bez zaštite i riziku spolno prenosivih bolesti.

Percepcija društvenih činitelja rizika pokazuje da je znatan dio mladih zabrinut zbog rizika stradanja u prometu, nasilja među vršnjacima, ovisnosti o drogama, alkoholu, imovinskog kriminala i maloljetničke delinkvencije, slabe ekološke svijesti, netolerancije, nošenja oružja, vandalizma, sklonosti samoubojstvima, trgovanja ljudima i spolno prenosivih bolesti. Visoka razina zabrinutosti mladih zbog društveno nepoželjnih ponašanja vrlo je vjerojatno posljedica visoke osviještenosti o društvenoj i individualnoj štetnosti opisanih pojava. Još uvijek je, međutim, znatan udio mladih koje ove pojave ne brinu što upućuje na potrebu da se kontinuirano provodi edukacija mladih o rizičnim društvenim pojavama.

Procjena potreba mladih za korištenjem usluga pokazuje da bi većina mladih koristila usluge različitih službi, organizacija i ustanova. Najviše bi koristili servis za povremeno zapošljavanje mladih i informativni centar za mlade te klub mladih. Važna skupina mladih je ona koja nije sigurna bi li koristila navedene usluge. Očigledno je da mladi podržavaju one usluge koje pružaju konkretnu pomoć i to vezanu uz mogućnost zapošljavanja i obrazovanja, dok je potpora za psihosocijalnom potporom slabije izražena. Čini se da je odnos mladih prema mogućem korištenju usluga psihosocijalne potpore značajno uvjetovan njihovim predodžbama o sadržajima i metodama rada u takvim službama, pri čemu im pretežno pridaju pejorativna svojstva. Na procjenu potrebe za korištenjem specifičnih savjetovanih usluga značajno utječe samo spol ispitanika i to samo kada se radi o radnim navikama potrebnim za učenje i posao i reproduktivnom zdravlju i planiranju obitelji. Ove usluge su spremnije koristiti mlade žene.

Očigledno je da bi poticanje osnivanja klubova mladih i informativnih centara za mlade pridonijelo mogućnostima zadovoljenja potreba velikog dijela mladih, a ujedno bi im olakšalo sudjelovanje u životu zajednice. Mladi daju veliku podršku uvođenju spolnog odgoja u škole, a

kada je riječ o ponuđenim oblicima informiranja o rizičnim činiteljima, vidljivo je da takve oblike ne prihvaća većina mladih, što upućuje na potrebu kreiranja novih i modernijih programa. Tek mala skupina mladih ljudi prepoznaje vrijednosti neformalnog obrazovanja. Budući da se radi o novijim oblicima obrazovanja, očigledno je potrebno pojačati načine njihove promocije i dati snažnu društvenu podršku takvim programima.

Što se tiče informiranja mladih, rezultati pokazuju da postoji potreba kombiniranja različitih modela informiranja mladih, uz naglašeno poštivanje individualnosti i dragovoljnosti i diferencirani pristup različitim grupama korisnika.

U vezi razmišljanja mladih o osobama s invaliditetom, istraživanjem je ispitana razina prisutnosti osoba s invaliditetom u socijalnim okruženjima u kojima mladi provode većinu svog vremena (obitelj, škola, prijatelji, neformalna druženja, slučajni susreti, slobodne aktivnosti), što je prvi i nezaobilazan korak u primjeni načela punog sudjelovanja osoba s invaliditetom u život zajednice. Prema udjelu mladih u čijim obiteljima postoje osobe s invaliditetom, možemo pretpostaviti da ova skupina osoba čini više od 10% stanovništva u Gradu Velikoj Gorici. Međutim, razmjerno malen broj mladih susreće osobe s invaliditetom u bliskijim socijalnim grupama. Može se ocijeniti da dobiveni pokazatelji upućuju na nedostatnu integriranost osoba s invaliditetom u različite socijalne grupe, ali istodobno postoji određeni potencijal za daljnje aktivnosti usmjerene jačanju njihove inkluzije. Česti susreti mladih i osoba s invaliditetom na javnim mjestima iznadprosječno su zastupljeni upravo na velikogoričkom području (u odnosu prema drugim subregijama Zagrebačke županije). Jasno je da se prava osoba s invaliditetom moraju rješavati na državnoj razini, ali lokalni programi moraju predvidjeti mjere koje će omogućiti mladim osobama s invaliditetom uključivanje u život zajednice.

Stanje na području socijalne politike prema mladima

Program javnih potreba u socijalnoj skrbi ne navodi mlade kao zasebnu kategoriju no intervencije i programi obuhvaćaju i populaciju mladih. Socijalna politika prema mladima povezana je s rješavanjem problema nezaposlenosti mladih kao i s podizanjem obrazovne razine. Ovi problemi su povezani s rješavanjem stambenog pitanja, zasnivanjem obitelji te olakšavanjem položaja mladih obitelji s djecom.

Potpora mladima osobama s invaliditetom (na području Grada 274 osobe u dobi od 15. do 29 godina) ostvaruje se putem pomoći udrugama kao i drugim intervencijama koje se odnose na olakšavanje života svim osobama s invaliditetom. Riječ je o uklanjanju fizičkih prepreka, senzibiliziranju javnosti organiziranjem tribina i manifestacija te poticanjem njihove integracije u

društvo.

U odnosu na problem pojave društveno neprihvatljivih ponašanja mladih, postoji gradski Program prevencije društveno neprihvatljivih ponašanja koji podrazumijeva potporu udrugama koje se bave edukacijom, savjetovanjem i pružanjem psihosocijalne pomoći mladima i onima koji s njima rade. Program je orijentiran prevenciji i ranim intervencijama. Institucionalizirani programi prevencije provode se u gradskoj ustanovi - Centru za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica.

4.1.5. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje

Zdravstvena zaštita

U istraživanju je razmatrana učestalost korištenja psihoaktivnih supstanci među mladima jer ovo ponašanje ima obilježja rizika za njihovo uspješno socijalno i zdravstveno funkcioniranje u budućnosti. Podaci pokazuju da je na velikogoričkom području veći broj mladih koji konzumiraju alkohol, a nešto manje onih koji konzumiraju ostala sredstva ovisnosti. Konzumiranje tzv. «težih» droga (heroina, ectasya, kokaina, i sl.), na našem području je (kao i u cijeloj Zagrebačkoj županiji) gotovo duplo rjeđe no što je to slučaj s mladima u cijeloj Hrvatskoj. Očigledno je da je korištenje alkohola i dalje u području ovisnosti najvažniji problem mladih. Među štetnim posljedicama prekomjernog konzumiranja alkohola posebno mjesto zauzimaju rizici od nesreća u prometu i nasilja. Podaci pokazuju da je konzumiranje psihoaktivnih sredstava podjednako zastupljeno u gradovima i ruralnim sredinama. Sve je manji broj populacije mladih koji puše duhan, što je vjerojatno posljedica slabije socijalne prihvaćenosti ovog ponašanja. Ispitanice su češće zastupljene među mladima koji su probali ili koriste tablete za smirenje, dok su ispitanici skloniji konzumiranju alkohola.

Ovisničkom ponašanju najviše pridonosi nezaposlenost, dok se u drugim slučajevima kontakti s lakšim drogama više zadržavaju na razini eksperimentiranja i povremenog uživanja. Respektabilan činitelj zaštite je religioznost mladih, vjerojatno zbog njenog indirektnog utjecaja putem sustava oblikovanja stavova i vrijednosti. Najveći problem predstavlja konzumiranje alkohola i pušenje duhana koji karakteriziraju znatan dio mladih i kao takvi predstavljaju relevantno zdravstveno i socijalno rizično ponašanje.

Reproduktivno zdravlje

Reproduktivno zdravlje mladih ispitivano je putem dobivanja informacija o korištenju

kontracepcijskih sredstava i postojanju zdravstvenih problema uzrokovanih seksualnim aktivnostima. Seksualna aktivnost otvara nove zdravstvene probleme, a sve je veći broj mladih koji prvo seksualno iskustvo doživljavaju u ranoj adolescenciji (prije 16. godine života). Uočljivo je da je u Zagrebačkoj županiji, pa tako i na velikogoričkom području, u odnosu na cijelu Hrvatsku, veći broj mladih koji koriste kontracepcijska sredstva, a područje Velike Gorice ističe se većim udjelom mladih koji nisu seksualno aktivni. Analiza odgovornosti spolnog ponašanja mladih upućuje na određene pozitivne trendove, ali ne isključuje kontinuiranu edukaciju i informiranost o potrebi odgovornog spolnog života. Upravo niska razina zastupljenosti rizičnih spolnih ponašanja među mladima Grada Velike Gorice treba biti daljnji poticaj za poduzimanje svih raspoloživih preventivnih mjera.

Stanje na području zdravstvene zaštite mladih

Zdravlje mladih povezano je sa stilom života i načinom ponašanja. Ozbiljno ga ugrožavaju različiti oblici ovisnosti, rizično seksualno ponašanje te neodgovornost u prometu. S ciljem podizanja svijesti o važnosti odgovornog ponašanja prema sebi i drugima, provode se ciljane edukacije o različitim temama koje utječu na zdravlje mladih (prevencija maloljetničkih trudnoća, odgovorno seksualno ponašanje, prevencija nasilja u adolescentskim vezama, ovisnosti, prevencija poremećaja prehrane) koje su dio gradskog preventivnog programa.

4.1.6. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu

Aktivno sudjelovanje mladih u društvu podrazumijeva političku participaciju i utjecaj mladih na donošenje odluka, ali to sudjelovanje uključuje i niz aktivnosti tek posredno povezanih s institucionalnim političkim djelovanjem. Iako je politička participacija mladih u svim društvima primjetno slabija od participacije starijih, analize su pokazale kako je u tranzicijskim zemljama došlo do pravog kolapsa angažmana mladih. Mladi iz Hrvatske dijele sudbinu svojih vršnjaka u demokratskim i tranzicijskim zemljama. Pokazalo se da su i mladi u Hrvatskoj skloniji izbornoj apstinenciji od starijih, slabije su stranački vezani, rjeđe su članovi političkih stranaka i ispodprosječno su zastupljeni u tijelima vlasti. Što se tiče njihove organiziranost, situacija nije znatno bolja: razmjerno brojne udruge mladih okupljaju mali broj pripadnika generacije. Tako organizirani mladi teško se okupljaju oko zajedničkih projekata, što rezultira time da nisu prisutni kao relevantan politički subjekt, iako ih njihov profil demokratske svijesti legitimira za ravnopravno sudjelovanje u političkom i društvenom životu.

U ovom istraživanju pozornost je posvećena stvarnoj i potencijalnoj političkoj participaciji

mladih uz ispitivanje percepcije društvene realnosti i elemenata koji utječu na njihovo aktivno sudjelovanje.

Procjenjujući najvažnije probleme mladih u društvu, najviše mladih smatra da su to nezaposlenost, nizak životni standard te alkoholizam i narkomanija. Uvjerljivo je na začelju problema - nedovoljno sudjelovanje mladih u društvenim i političkim poslovima. Vidljivo je da sve promatrane skupine mladih primarnim smatraju probleme egzistencijalne naravi, dok je pitanje društvene i političke integracije na margini njihova interesa. U viđenju aktualnih problema mladi su ispitanici prilično homogeni, a na percepciju problema utječu socioprofesionalni status, obrazovanje i dob, a sporadično subregionalna pripadnost i religijska samoidentifikacija. Alkoholizam, narkomanija i drugi oblici neprihvatljivih ponašanja su percipirani problemi čije isticanje opada s dobi i stupnjem obrazovanja. Čini se da s odrastanjem opada utjecaj tzv. moralne panike koja se u društvu ciklički javlja zbog zabrinutosti za mlade koji odstupaju od obrazaca društveno prihvatljivog ponašanja. Većina mladih smatra da su potrebne mjere za djelotvorno rješavanje problema mladih vezane uz osiguravanje jednakih šansi u obrazovanju i zapošljavanju za sve. Sljedeće su mjere strože kažnjavanje dilera droge, ograničavanje prodaje alkohola, osiguravanje sudjelovanja mladih u procesu odlučivanja na svim razinama te prilagođavanje srednjeg i visokog obrazovanja novim životnim potrebama. Zanimljivo je da mladi vlastito sudjelovanje u odlučivanju drže važnim i potencijalno djelotvornim, iako istodobno vlastitu isključenost iz tog procesa ne drže osobito problematičnom. Stječe se dojam kako očekuju da im ostvarivanje utjecaja bude dano bez osobnog angažmana. Ispitanici cijele Zagrebačke županije, a posebno Grada Velike Gorice se u svom viđenju mogućih djelotvornih akcija za rješavanje problema mladih vrlo malo razlikuju od vršnjaka iz cijele Hrvatske – jedino im je nešto manje važno osigurati sudjelovanje mladih u procesu odlučivanja, a nešto važnije zakonsko ograničavanje i nadziranje njihovih sastajališta. Imajući u vidu rezultate o percepciji problema mladih, čini se kako su mladi na području Grada Velike Gorice manje zainteresirani za aktivno sudjelovanje, a više skloni represivnim mjerama prema nepoželjnim oblicima njihova ponašanja. Riječ je o pokazatelju tradicionalizma i pristajanja na paternalistički odnos starijih prema mladima. Kada je riječ o akterima odgovornima za rješavanje problema mladih u našem društvu, dobiveni rezultati pokazuju kako se mladi iz Velike Gorice prije svega pouzdaju u roditelje, a zatim u individualne snage i strategije. Takva opredjeljenja daju sliku velike ovisnosti o roditeljskoj pomoći, ali i prihvaćanja svog dijela odgovornosti bez presudnog oslanjanja na društvene subjekte. Odgovornost organizacija mladih, lokalne samouprave i županijskih struktura ističe oko desetine ispitanika, što indicira da generacijske udruge i lokalna

tijela vlasti ne doživljavaju dovoljno moćnima da učine mnogo za dobrobit mladih.

Sva dosadašnja istraživanja mladih u Hrvatskoj pokazuju kako je njihova politička participacija vrlo slaba, a nije znatno povoljnija situacija ni s participacijom u nepolitičkim organizacijama i udrugama. Slaba participacija je već konstantna i nema bitnih razlika između mladih Grada Velike Gorice i cijele Hrvatske, uz iznimku nešto veće uključenosti mladih iz Velike Gorice u kulturne i umjetničke skupine. Upečatljiv je podatak da dvije trećine mladih ne participira ni u jednoj organizaciji ili skupini, unatoč razmjerno širokom dijapazonu ponude. Natprosječan broj mladih participira u kulturnim ili umjetničkim skupinama dok ih je natprosječno malo u udrugama mladih. Motivacija za članstvo u izabranoj organizaciji je najčešće ostvarivanje vlastitih interesa ili razvoj novih vještina.

S motivacijom mladih da participiraju u društvenom i političkom životu svakako je povezana i percepcija osobnog utjecaja na važne odluke u raznim područjima života. Mladi se osjećaju znatno utjecajnijima u području privatnog života nego u javnim poslovima. Podaci o zadovoljstvu mladih o sudjelovanju u društveno – političkom životu upućuju na nezainteresiranost mladih za pitanje svog utjecaja. Preko polovice njih nema stav, odnosno postojeće stanje ne izaziva u njima nikakav poriv da se osjete zadovoljnima ili nezadovoljnima. Može se pretpostaviti da su zadovoljni oni koji su društveno i politički aktivni. Kao najčešći razlozi političke neaktivnosti su stavovi da je politika dosadna i nepoštena te ne žele sudjelovati u tome. Nadalje, mladi ukazuju na postojanje barijera koje postavljaju stariji i na ignoriranje njihovih problema. To ih svakako može destimulirati da se politički angažiraju i barem djelomice objašnjava zašto im je politika dosadna.

Potencijal mladih za aktivnim sudjelovanjem u građanskim akcijama pokazuje da su mladi spremniji sudjelovati u onim akcijama koje ne zahtijevaju veći angažman (glasovanje na izborima i potpisivanje peticija). Najniže je plasirano kontaktiranje s političarima, a spremnost na uključivanje u aktivnosti civilnih udruga raste s obrazovanjem. Moglo bi se zaključiti da obrazovne kompetencije mladih pogoduju razvoju svijesti o važnosti civilnog društva. Očigledno je da situacijske okolnosti pojačane stupnjem maturacije i obrazovnim postignućima oblikuju i stimuliraju građanski potencijal mladih i njihove afinitete spram određenih tipova javnog djelovanja.

Većina ispitanika nesumnjivo poticajnim drži samo dvije mjere: osnivanje klubova mladih i uvažavanje njihova mišljenja pri donošenju odluka. Poznato je kako klubova mladih nema dovoljno, a oni ih očito žele, smatrajući pri tome da bi to blagotvorno djelovalo i na njihovo ukupno javno djelovanje. Oko trećine mladih posebno naglašava poticanje volonterstva,

participaciju u udrugama mladih, provođenje ciljanih kampanja informiranja mladih i uvođenje tzv. kvota za mlade u tijelima vlasti. Četvrtina mladih smatra da bi bilo djelotvorno uvođenje obaveznih programa obrazovanja za demokraciju, što znači da se slažu da ih treba osposobiti za bavljenje javnim poslovima. Iako se radi o mjeri u nadležnosti središnje državne vlasti, njezino neprovođenje moguće je kompenzirati u neformalnim oblicima obrazovanja na lokalnoj razini.

Stanje na području aktivnog sudjelovanja mladih u društvu

Poticanje aktivnog sudjelovanja mladih otvara društveni prostor za djelovanje mladih na svim područjima u kojima mladi mogu pridonijeti poboljšanju svog položaja i uspješnijem rješavanju problema. U Gradu djeluje Gradsko vijeće djece i mladih koje okuplja i predstavnike gradskih srednjih škola. Na javnim sjednicama upućuju se pitanja predstavnicima gradske vlasti i upozorava se na potrebu poštivanja i ostvarivanja prava djece i mladih. U osnovnim i srednjim školama djeluju učenička vijeća, a u srednjim školama se provode programi odgoja za demokraciju («Pravo u svakodnevici»).

Gradsko vijeće Grada Velike Gorice je donijelo Odluku o osnivanju Savjeta mladih Grada Velike Gorice, kao svog savjetodavnog tijela, u cilju aktivnog uključivanja mladih u javni život Grada. Temeljem javnog poziva za predlaganje kandidata za članove Savjeta mladih izabrano je 11 kandidata koji čine Savjet mladih Grada Velike Gorice.

4.1.7. Izgradnja civilnog društva i volonterski rad

Uključivanje mladih u izgradnju civilnog društva temelji se na samoinicijativi i samostalnim organizacijskim oblicima – nevladinim organizacijama, kulturnim inicijativama, neformalnim grupama te volonterskom radu mladih u socijalnim ustanovama, humanitarnim organizacijama, medijskom djelovanju putem tiskovina, radijskih postaja, produkcijskih kuća i interneta. Najčešće aktivnosti kojima se mladi organizirano bave su kulturni i medijski programi, organiziranje slobodnog vremena, promoviranje održivog razvoja, zaštita okoliša, promocija ljudskih prava, sudjelovanje u kampanjama i sl.

Najveći problem za djelovanje udruga mladih predstavlja dostupnost adekvatnih prostora te nedostatak kontinuirane financijske potpore i razumijevanja za njihove inicijative. Volonterski rad mladih je važno područje za stjecanje vještina i iskustva, no informacije o volontiranju nisu dostupne široj javnosti, a nema načina da se volonterski rad vrednuje, jer još uvijek nije prepoznat u hrvatskim zakonima.

Istraživanjem se ispitalo kakav je kontakt mladih s predstavnicima lokalne vlasti te kako percipiraju spremnost javnih službi na lokalnoj razini da pomognu u rješavanju određenih problema. Imajući u vidu dosadašnja saznanja o političkom ponašanju mladih, ne iznenađuje nalaz da više od tri četvrtine ispitanika nisu nikada kontaktirali nijednog predstavnika lokalne vlasti, niti je to učinio netko iz kruga njihove obitelji. Ovi rezultati se podudaraju sa stavom mladih o spremnosti lokalnih službi da rješavaju probleme na upit građana: gotovo tri od četiri ispitanika smatraju da lokalne službe nisu spremne pružiti pomoć ili su to spremne napraviti samo iznimno. Ovo je pokazatelj nepovjerenja građana prema svojim lokalnim javnim službama. Spremnost na osobni angažman u rješavanju problema možda je najbolji pokazatelj demokratske zrelosti neke zajednice. Poznato je da, što je više građana spremno uključiti se u aktivnosti civilnog sektora, to će i situacija u društvu biti bolja. Rezultati pokazuju da se tri četvrtine ispitanika nije nikada angažiralo u lokalnoj zajednici s ciljem rješavanja nekog problema. To znači da mladi ili ne vide potrebu za takvim angažmanom (jer većinu problema ipak rješavaju javne službe), ili ne znaju na koji se način pridružiti rješavanju tih problema, što je opet pokazatelj niske razvijenosti organizacija civilnog društva. Zanimljivo je da su mladići gotovo dvostruko više angažirani od djevojaka. Logično je da su oni mladi ljudi koji su bili u kontaktu s predstavnicima lokalne vlasti i smatraju da su lokalne službe spremne pružiti pomoć, aktivniji u rješavanju problema u lokalnoj zajednici.

Spremnost ispitanika za uključivanje u volonterski rad je veća nego spremnost na kontaktiranje predstavnika lokalne vlasti ili na osobni angažman u rješavanju problema lokalne zajednice. Iz toga se može zaključiti da postoji demokratski potencijal u mladim ljudima, ali je za sada neiskorišten. Osim toga, društveno koristan rad s jasnim ciljem – nesebična pomoć onima kojima je to potrebno – očigledno privlači mnogo više poklonika nego što je to slučaj s rješavanjem problema na lokalnoj razini. Ispitanici koji su spremni volontirati uglavnom su religiozni, djevojke i oni koji su inače spremni na rad u nekoj civilnoj udruzi ili sudjelovanju u nekoj akciji. Mladi koji ne razmišljaju o volontiranju uglavnom su neodlučni, nesigurni i neopredijeljeni kada se radi o nekim društvenim akcijama. Ipak, velika volja mladih da pridonese svojoj zajednici i pomognu svojim sugrađanima pokazuje solidan socijalni kapital kojeg bi trebalo stimulirati i iskoristiti.

Stanje na području djelovanja civilnog društva

Područje civilnog društva je izuzetno važno za mladu populaciju. S ciljem poticanja razvoja civilnog društva, Povjerenstvo za mlade objavljuje poziv udrugama mladih koje predlažu svoje

programe i za njih dobivaju financijska sredstva. U 2007. godini dodijeljena su sredstva za programe koje je predložilo šest udruga mladih. Prema prijedlogu Povjerenstva, sve udruge su potaknute na sudjelovanje u gradskim zbivanjima s ciljem da predstavljaju svoj rad u zajednici.

4.1.8. Kultura mladih, sport i slobodno vrijeme

Slobodno vrijeme i kultura mladih nude brojne sadržaje i oblike koji značajno sudjeluju u socijalizaciji mladih, a način provođenja slobodnog vremena povezan je s interesima. Mladi prolaze kroz životno razdoblje u kojem su najprijemljiviji za razne utjecaje, a upravo slobodno vrijeme i kultura nude brojne sadržaje i oblike korištenja slobodnog vremena. U ovom istraživanju su ispitivani neki aspekti relevantni za razumijevanje slobodnog vremena i kulture mladih sa ciljem upoznavanja strukture interesa i aktivnosti te željenih aktivnosti i afiniteta. Važno je bilo ispitati i utjecaj socijalnih obilježja ispitanika na promatrane dimenzije.

Ispitanici su procjenjivali stupanj vlastitog interesa za 15 sadržajno klasificiranih interesa. U usporedbi s ispitanicima iz cijele Hrvatske vidljivo je da za sve ispitivane sadržaje mladi iz Zagrebačke županije, pa tako i iz Grada Velike Gorice, pokazuju nešto slabiji interes. To se osobito uočava u pogledu interesa za znanost, umjetnost i kulturu, tehniku, rad i posao, obiteljski život, brak i djecu te vojsku i politiku. Najrašireniji interesi mladih s velikogoričkog područja vezani su uz prijateljstva i poznanstva, zabavu i razonodu, seks i ljubav, putovanja koji se mogu promatrati i kao generacijski interesi. Uglavnom su osrednje zainteresirani za većinu pojava iz javne sfere, a većinski su nezainteresirani za pitanja vojske, politike i političkih zbivanja što se poklapa s izrazito niskim javnim angažmanom mladih.

Najveći interes za znanost, umjetnost, kulturu, tehniku, školovanje i obrazovanje, nacionalnu politiku i problematiku iskazuju studenti i mladi s akademskim obrazovanjem. Iznimno niska zainteresiranost odlika je mladih koji su završili trogodišnje stručno obrazovanje te nezaposlenih i zaposlenih mladih. Očigledno je da više i šire obrazovanje razvija želju za stjecanjem još više znanja. Interes za zabavu, prijateljstva, putovanja, seks i ljubav posebno je izražena među mladima iz velikogoričke subregije te se može pretpostaviti da je socijalna interesna orijentacija očito više povezana s urbaniziranim sredinama.

Način provođenja slobodnog vremena mladih s velikogoričkog područja je sukladan načinu korištenja slobodnog vremena mladih općenito, ali se participacija u dostupnim aktivnostima odvija na nižoj razini. Od 30 promatranih aktivnosti, u samo njih četiri često sudjeluje većina ispitanika, a to su: gledanje televizije, slušanje radija, druženje s prijateljima, odlasci u kafiće.

Nepopularne aktivnosti su odlasci u kazalište, na javne tribine i umjetničke izložbe, slušanje klasične glazbe te bavljenje političkim i humanitarnim radom. Interes za ovim aktivnostima raste sa stupnjem obrazovanja. Važno je napomenuti da je ljestvica ponuđenih aktivnosti povezana s dostupnošću određenih sadržaja i prostora u sredinama u kojima žive. Iako su kafići najdostupniji, velika je dostupnost i sportskih terena koje mladi, očito, znatno manje koriste. No, zato mladi znatno više odlaze u disco-klubove nego što bi se po njihovoj dostupnosti to moglo pretpostaviti. Očito je da samo dostupnost ne može automatski privući veći broj korisnika.

Tradicionalni obiteljski obrazac (kućanski poslovi, kupovina, druženje s rodbinom, odlasci u šetnje, crkvu, slušanje radija, čitanje novina) karakterističan je među mladim ženama i onima koji nemaju nikakvih kvalifikacija (za razliku od onih koji imaju završenu četverogodišnju školu). Najrašireniji obrazac je ipak tzv. urbani obrazac – odlasci u disco-klubove, tulum, druženje s prijateljima, aktivnosti koje osobito preferiraju učenici i studenti. Procesom maturacije slabi usmjerenost na ove aktivnosti, a javljaju se drugi interesi i preokupacije. Najmanje rašireni obrazac provođenja slobodnog vremena je javni angažman jer ga prvenstveno čini bavljenje volonterskim, humanitarnim i političkim radom, a potom honorarnim radom i hobiem. Bavljenje sportom pokazuje razliku prema spolnoj pripadnosti, što je i očekivano – mladi su muškarci natprosječno zastupljeni u njemu, što znači da sport opstaje kao dominantno muški interes. Zaokupljenost medijima uključuje igranje kompjutorskih i video igara te gledanje televizije i videa, uz sklonost spavanju i izležavanju. Ovaj tip provođenja slobodnog vremena je prilično raširen, a karakteriziraju ga pasivnost i nezahtjevnost. Najskloniji su mu učenici, a zaokupljenost medijima slabi s porastom dobi i obrazovanja. Zaokupljenost glazbom odnosi se na slušanje rocka i klasične glazbe. Mladi koji očekuju dublji doživljaj od glazbe slušaju i rock i klasičnu glazbu, što znači da se te dvije vrste glazbe međusobno ne isključuju. Obje vrste glazbe preferiraju studenti, dok su narodnoj glazbi skloniji nezaposleni i zaposleni s trogodišnjim stručnim obrazovanjem.

Opstojnost postojećih obrazaca provođenja slobodnog vremena otvara pitanje jesu li mladi zadovoljni načinom provođenja slobodnog vremena, a ako nisu koji su razlozi nezadovoljstva. Oko trećine ispitanika zadovoljno je načinom provođenja slobodnog vremena što i nije tako visok postotak jer se radi o dijelu svakodnevnog života u kojem bi se trebali posvetiti sadržajima po vlastitom izboru. Nešto manje od petine ispitanika iskazuje nezadovoljstvo zbog nepostojanja adekvatnih odgovarajućih mjesta za provođenje slobodnog vremena. Potpuno nezadovoljstvo najmanje iskazuju najmlađi ispitanici, a s porastom dobi raste i nezadovoljstvo nedostatkom vremena. Najmlađa skupina ispitanika pri tome naglašava potrebu za osiguranjem mjesta za

okupljanje i druženje. Takva mjesta podrazumijevaju određene sadržaje, a te dvije komponente čine pretpostavku za organizirano provođenje slobodnog vremena. Intrigantno je pitanje kako bi trebalo izgledati idealno slobodno vrijeme mladih. Vidljivo je da mladima najviše nedostaju sadržaji koji se odnose na izrazito urbanu infrastrukturu, dakle, odlaske u kino, kazalište, koncerte. Veći broj mladih ove potrebe ostvaruje u Zagrebu koji, ipak, nije svima prometno i financijski jednako dostupan. U samo dvije aktivnosti, ni uz najbolje uvjete, većina mladih ne bi sudjelovala – to su slušanje klasične glazbe i bavljenje političkim radom. Očito je da se način provođenja slobodnog vremena ne razlikuje bitno od toga kako bi ga oni željeli provoditi, nego se razlika između stvarnosti i želja sastoji u tome da bi u aktivnostima koje najviše upražnjavaju mladi željeli sudjelovati još češće. Mladi su radno formirali navike u provođenju slobodnog vremena i time su latentno zadovoljni, jer ništa strukturalno ne bi mijenjali ni u najidealnijoj situaciji. Iz toga slijedi da razvoj interesa treba poticati u djetinjstvu, budući da su u adolescenciji potrebe i navike već stvorene.

U ispitivanju informacije kojim se sportovima mladi najviše bave i kojima bi se željeli baviti kada bi imali mogućnost, pokazalo se da se oko četvrtine mladih aktivno bavi nekim sportom (oko trećina mladih se često aktivno bavi sportom). Najpopularniji sportovi su nogomet i biciklizam, a slijede fitness, ples, košarka, badminton, stolni tenis, lov i ribolov, odbojka i plivanje. Istodobno, većina mladih se ne bavi, niti bi se željelo baviti sportom. Važno je napomenuti da među ponuđenim sportovima neki ne zahtijevaju osobiti talent niti skupu opremu, pa bi se mladi mogli njima baviti rekreacijski da to doista žele.

Na osnovi spomenutih trendova može se reći da sve skupine mladih nemaju iste potrebe u odnosu na svoje slobodno vrijeme. Društvena intervencija svakako je potrebna, ali značajni efekti se mogu postići jedino osmišljenim i dugotrajnim djelovanjem na razvijanju potreba i navika već od dječje dobi.

Stanje na području slobodnog vremena, sporta i kulture mladih

Velik broj mladih afirmira se kroz sadržaje slobodnog vremena, a u kulturu mladih spadaju mnogi oblici institucionalnog i izvaninstitucionalnog djelovanja. Na gradskom području djeluju zajednice udruga čiji su članovi u najvećem broju upravo mladi ljudi (Zajednica športskih udruga, Zajednica KUD-ova, Zajednica tehničke kulture). Najveći problem predstavlja činjenica da mladi ljudi gotovo uopće ne sudjeluju u kreiranju slobodnih aktivnosti, a njihove inicijative ne dobivaju potporu. S ciljem davanja potpore mladima i njihovim inicijativama, početkom rada

Kluba 100 kao multimedijalnog centra za mlade, otvorit će se mogućnost inicijativama mladih da putem kreiranja programa osmišljavaju sadržaje i aktivnosti zanimljive i pristupačne mladima.

4.1.9. Mobilnost, informiranje i savjetovanje

Mobilnost

Prema definiciji Nacionalnog programa, mobilnost mladih obuhvaća «obrazovnu, kulturnu i turističku pokretljivost te međunarodnu suradnju i razmjenu mladih. Obrazovna, kulturna i turistička mobilnost važni su indikatori društvene brige za unapređenje općeg standarda života mladih». Razina mobilnosti je preduvjet otvorenosti prema drugim društvima, pa samim tim i za socijalno učenje i obogaćivanje iskustava. Budući da je razina mobilnosti relativno niska, Program je kao cilj postavio poticanje mobilnosti mladih koja će otvoriti komunikaciju sa svijetom.

Mladi s velikogoričkog područja svakodnevno putuju najvećim dijelom zbog potrebe za obrazovanjem ili usavršavanjem (gotovo svaki drugi ispitanik svakodnevno putuje zbog toga). Odlazak na posao je drugi razlog koji utječe na svakodnevnu migraciju. Rjeđi razlog za svakodnevnu migraciju je bavljenje različitim slobodnim aktivnostima. Starija skupina zaposlenika češće putuje zbog zaposlenja, a među njima je više onih koji imaju vlastiti automobil. I mladi koji se koriste automobilom i oni koji svakodnevno putuju nekim drugim prometnim sredstvom, susreću se s nekim problemima koji im to putovanje otežavaju. Najčešće se kao problemi navode loše prometnice i prometne gužve. Problemi vezani uz gradski prijevoz su rijetke prometne veze, neadekvatna javna prometala i neredovite prometne veze. Oko trećine ispitanika smatra kako je duljina putovanja problem u svakodnevnom putovanju. Ovi elementi utječu na stav ispitanika o budućem životu u svom mjestu. Oko trećine ispitanika nije zadovoljno životom u svom mjestu – oko 17% bi se preselilo u neko privlačnije mjesto u regiji (za pretpostaviti je da se radi o Zagrebu), dok bi se oni nezadovoljniji preselili u neku drugu hrvatsku regiju, a manji broj (oko 6%) u drugu državu. U svom mjestu bi radije ostali mladi muškarci iz gradskog područja (za razliku od mladih iz ruralnih područja), zatim zaposleni spram studenata te mladi koji su općenito zadovoljni životom u mjestu. U neko drugo mjesto preselile bi se djevojke iz ruralnih područja, zatim studenti (za razliku od zaposlenih) te osobe nezadovoljne životom u svom mjestu. Međutim, dvije trećine mladih želi ostati u mjestu u kojem živi što pokazuje relativno pozitivan trend među mladima velikogoričkog područja. Važni podaci ukazuju na to da visokoobrazovani mladi ne žele otići u inozemstvo zauvijek, ali bi rado otišli na dulje vrijeme.

Vjerojatno je to povezano s mogućnostima dodatnog obrazovanja ili stjecanja poslovnih iskustava u inozemstvu, što pokazuje da opasnost od trajnog odljeva kvalificiranih mladih ljudi možda ipak minula (barem u Zagrebačkoj županiji i pogotovo na velikogoričkom području).

Informiranje i savjetovanje

Prema Nacionalnom programu određeni su glavni ciljevi u području informiranja mladih a to su unapređenje sustava informiranja i savjetovanja mladih na svim razinama te provođenje sustavnih znanstvenih istraživanja sa svrhom osiguranja stručne podloge za provođenje primjerene politike prema mladima. Tema ovog dijela istraživanja jest informiranje i informiranost mladih te je u tom smislu analiziran pristup ispitanika medijima općenito, učestalost praćenja vijesti na televiziji, radiju u dnevnim novinama i na internetu te učestalost praćenja specifičnih tema iz društvenog i političkog života. Osim toga, ispitala se vrsta tiskovina koje mladi čitaju, njihova želja da imaju i čitaju lokalne ili regionalne novine za mlade, sadržaj takvih novina, sadržaj centra za mlade na lokalnoj razini te upoznatost s nekim elementima politike za mlade.

Mladi dolaze do vijesti najviše putem televizije, zatim putem dnevnih novina dok je slušanje radija i surfanje po internetu rjeđe zastupljeno. Što se tiče različitih vrsta tiskanih medija, najčitaniji su dnevni listovi, dok su najmanje čitani upravo časopisi namijenjeni mladima. Najčešće praćene teme su sport, zabava i estrada, teme o mladima, crna kronika te znanost i obrazovanje. Teme koje mladi izbjegavaju su: euroatlanske integracije, stranački i politički život, rad osnovnih političkih institucija u Hrvatskoj, problematika vanjske politike, Europska unija te lokalna politika i problemi u zajednici. Kad je riječ o novinama koje bi mladi uređivali za mlade na lokalnoj razini, više od polovice ispitanika bi željelo da takve novine postoje, što je pokazatelj određene informacijske praznine kada je riječ o temama koje se tiču mlade populacije. Teme koje bi mladi željeli u takvim novinama trebale bi biti vezane uz probleme mladih, seksa, ljubavi te glazbe, a nešto manje od polovice mladih smatra da bi takve novine trebale pokrivati i temu sporta. Trećina ispitanika uključila bi tu i teme o filmu i televiziji, popularno-znanstvene teme i promjene u području znanosti i obrazovanja. Ukoliko bi u lokalnoj zajednici postojao centar za mlade, mladima su najzanimljivije radionice o služenju računalom i internetom. Slijede različite vrste zabavnih sadržaja (koncerti, ples, glazba) pa zahtjevnije teme poput tribina i tehničkih radionica. Što se tiče informiranosti mladih o postojanju programa djelovanja za mlade, Mreže mladih Hrvatske i Savjeta za mlade, pokazalo se da se radi o izrazito niskom stupnju informiranosti.

Stanje na području mobilnosti i informiranja

Na gradskom području ne postoji Informativni centar za mlade koji bi mladima mogao pružati informacije koje se odnose na njihov život, potrebe i interese.

Zbog blizine Zagreba kao gospodarskog, sveučilišnog i kulturnog središta, mladi s velikogoričkog područja svakodnevno putuju na školovanje, posao ili zbog ostvarivanja kulturnih i društvenih potreba.

5. Ciljevi Gradskog programa djelovanja za mlade

Temeljem ispitanih potreba i procijenjenog stanja različitih područja života mladih postavljeni su ciljevi djelovanja prema mladima na području Grada Velike Gorice.

Ciljevi su usklađeni s Nacionalnim programom djelovanja za mlade uz poštivanje lokalnih specifičnosti Grada Velike Gorice. Iako se Program usmjerava na šest područja djelovanja, mnoga od tih područja se isprepliću i međusobno su povezana. Ciljevi su stoga općeniti i objedinjeni, a ostvarit će se provedbom Radnog plana djelovanja. To su:

- osigurati mladima razvoj u okruženju u kojem žive na svim područjima njihova života koji će se temeljiti na poštivanju ljudskih prava i osnovnih sloboda;
- poticati i vrednovati volonterski rad, društveno korisno djelovanje, aktivno sudjelovanje mladih;
- poticati i usavršavati sustav formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja te cjeloživotnog učenja;
- omogućiti mladima što bolje uvjete školovanja uz promoviranje stavova o važnosti stjecanja znanja, kompetencija i razvijanja sposobnosti;
- utjecati na sprječavanje svih oblika društveno neprihvatljivih ponašanja promicanjem tolerancije, nenasilja i zdravih načina življenja;
- omogućiti mladima stjecanje kompetencija koje će im pomoći u ostvarenju produktivnog zapošljavanja i socijalne sigurnosti;
- utjecati na ujednačavanje životnih mogućnosti za mlade koji se osjećaju socijalno isključenima zbog invaliditeta ili drugih životnih okolnosti;
- poticati razvijanje kulturnog izričaja mladih, obogaćivanje sadržaja slobodnog vremena te sportskih i rekreativnih aktivnosti;
- podržati kulturnu, turističku i obrazovnu mobilnost mladih koja otvara komunikaciju sa

svijetom;

- pružiti potporu na području zdravstvenog odgoja mladih s naglaskom na prevenciju zdravstvenih problema;
- podupirati rad udruga mladih i za mlade uz poštivanje njihove autonomnosti u djelovanju;
- unaprijediti sustav informiranja i savjetovanja mladih na svim područjima njihova života;
- pratiti provedbu programa s ciljem prilagodbe aktivnosti i mjera potrebama i problemima.

Osnovni cilj donošenja Gradskog programa djelovanja za mlade jest definirati politiku prema mladima koja će, uvažavajući nacionalni okvir, postaviti jasan, na podacima utemeljen, koncept skladnog razvoja i života mladih u sigurnom i poticajnom okruženju u kojem će ključnu ulogu imati institucionalizirani i neinstitucionalizirani kapaciteti lokalne zajednice.

6. Radni plan djelovanja

Radni plan djelovanja sadržava mjere i aktivnosti koje proizlaze iz definiranih problema. Uz mjere, navedeni su i nositelji aktivnosti kao i rokovi provedbe.

Provođenje Gradskog programa odvijat će se prema operativnim planovima pojedinih nositelja mjera koji će sadržavati specificirane provedbene aktivnosti s rokovima.

6.1. Obrazovanje i informatizacija

FORMALNO OBRAZOVANJE

1. Osigurati zadovoljavajuću dostupnost i javnost formalnog obrazovanja

- organizirati tribine u osnovnim školama o uvjetima upisa u srednje škole;
- omogućiti učenicima srednjih škola dobivanje informacija o mogućnostima studiranja i zapošljavanja.

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, osnovne i srednje škole

Rok: 2009. g.

2. Podržati kontinuirano stručno usavršavanje i edukaciju stručnjaka i ostalih u sustavu obrazovanja

- organizirati dodatne edukacije učitelja i stručnih suradnika s ciljem podizanja kvalitete nastavnog procesa.

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, osnovne i srednje škole

Rok: 2010. g.

3. Povećati prostorne kapacitete u školama (izgradnjom novih škola i dogradnjom postojećih škola)

- u prostorne planove uvrstiti izgradnju novih škola i dogradnju postojećih gdje je to moguće.

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, Upravni odjel nadležan za izgradnju, osnovne i srednje škole

Rok: 2015. g.

4. Inicirati osiguranje prostora za školu u prirodi

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, Upravni odjel nadležan za izgradnju, osnovne i srednje škole

Rok: 2015. g.

5. Povećati broj izvannastavnih programa u srednjim školama

- osigurati sredstva za izborne i fakultativne programe u srednjim školama;
- osigurati sredstva za veći broj programa neformalnog obrazovanja u ruralnim područjima.

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, osnovne i srednje škole, Pučko otvoreno učilište

Rok: 2012. g.

6. Poticati zapošljavanje stručnjaka za rad s mladima s teškoćama u razvoju i poremećajima u ponašanju

- sve škole koje nemaju zaposlen dovoljan broj stručnih suradnika, a programima integracije je povećan broj učenika s teškoćama u razvoju ili ponašanju, trebaju tražiti zapošljavanje novih stručnjaka.

Nositelji: Osnovne i srednje škole, Upravni odjel nadležan za školstvo

Rok: 2009. g.

7. Osigurati prostor za studentsku menzu i rad studentskog zbora

Nositelji: Veleučilište Velika Gorica, Upravni odjel nadležan za školstvo

Rok: 2010. g.

DOSTUPNOST OBRAZOVANJA

8. Osigurati više sredstava za dodjelu stipendija ili smanjiti stipendirani iznos

- povećati broj stipendija koje dodjeljuje Grad Velika Gorica;
- omogućiti dobivanje informacija o stipendijama koje se dodjeljuju u Hrvatskoj i inozemstvu.

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo

Rok: 2009. g.

9. Utjecati na poboljšanje prijevoza učenika srednjih škola i studenata

- u dogovoru s prijevoznikom povećati broj polazaka
- osigurati veća sredstva za subvenciju prijevoza studenata

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, Upravni odjel nadležan za prijevoz

Rok: 2010. g.

10. Ukloniti fizičke prepreke za osobe s invaliditetom u obrazovnim ustanovama

- inicirati prilagodbu prostora za osobe s tjelesnim invaliditetom u zgradi srednjih škola

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, VG Komunalac

Rok: 2010. g.

NEFORMALNO OBRAZOVANJE I OBRAZOVANJE ODRASLIH

11. Izraditi katalog neformalnog obrazovanja

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, Pučko otvoreno učilište, srednje škole

Rok: 2009. g.

12. Povezati i međusobno umrežiti provoditelje neformalnog obrazovanja

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, Pučko otvoreno učilište

Rok: 2010. g.

INFORMATIZACIJA

13. Poboljšati informatičku infrastrukturu tj. omogućiti pristup Internetu korištenjem ADSL-a u ruralnim područjima Grada

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo u suradnji s davateljima TK usluga

Rok: 2010. g.

14. Postaviti informacijsko-komunikacijske pultove na cijelom području Grada s besplatnim korištenjem Interneta

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, POU Velika Gorice i obrazovne ustanove

Rok: 2010. g.

15. Organizirati besplatne ili sufinancirane informatičke tečajeve za mlade

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, POU Velika Gorice, Zajednica tehničke kulture i obrazovne ustanove

Rok: 2010. g.

16. Organizirati programe prekvalifikacije mladih iz teško upošljivih zanimanja u informatička zanimanja

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo u suradnji s HZZ, Zajednica tehničke kulture

Rok: 2010. g.

6.2. Zapošljavanje, poduzetništvo i mobilnost mladih

ZAPOŠLJAVANJE MLADIH

17. Osnovati volonterski centar i učenički/studentski servis

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo

Rok: 2010. g.

18. Osnovati i financirati karijerni centar

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade i Upravni odjel za gospodarstvo – Projekt Bonsai

Rok: 2009. g.

19. Podržati organizaciju Sajma poslova

Nositelji: HZZ

Rok: svake godine

20. Povezivati obrazovne ustanove sa tržištem rada i usklađivati potrebe

Nositelji: HZZ

Rok: svake godine

PODUZETNIŠTVO MLADIH

21. Uvesti poduzetništvo kao izborni predmet u škole

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, škole

Rok: 2010.

22. Organizirati edukativne seminare, radionice i tribine

Nositelji: Poduzetnički centar, škole, POU

Rok: tijekom godine

23. Osnovati centar po uzoru na poduzetničke inkubatore

Nositelji: HZZ, Poduzetnički centar

Rok: 2010.

MOBILNOST MLADIH

24. Poboljšati prostornu mobilnost mladih

- omogućiti bolju prometnu povezanost (gradska, međugradska, sa selima), korištenje usluga HŽ, taxi službe.

Nositelji: Grad Velika Gorica u suradnji sa ZET-om, HŽ-om

Rok: 2010.

25. Poboljšati virtualnu mobilnost mladih

- uvođenje besplatnog interneta za mlade

Nositelji: Grad Velika Gorica u suradnji s udrugama mladih

Rok: 2010.

26. Promovirati turističku mobilnost mladih

- umrežavanje mladih, hosteli

Nositelji: Grad Velika Gorica, Turistička zajednica

Rok: 2010.

27. Promovirati obrazovnu mobilnost mladih

- omogućiti razmjene studenata/učenika u suradnji sa Agencijom za mobilnost (EU programi);

- istražiti mogućnosti projekata prijateljstva s gradovima, regijama i državama (grad-prijatelj; regija-prijatelj; država-prijatelj);
- omogućiti tečajeve stranih jezika uz popust za mlade; poticanje učenja „nepopularnih“ jezika (mađarski, češki, ruski, kineski...)

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, POU Velika Gorica, Turistička zajednica

6.3. Socijalna politika prema mladima

MLADI KOJI NE ZAVRŠAVAJU SREDNJU ŠKOLU

28. Senzibilizirati mlade i njihove roditelje za savjetovanje

Nositelji: Grad Velika Gorica, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2009.

29. Organizirati predavanja za roditelje učenika 8. razreda o upisima u srednje škole

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, osnovne i srednje škole

Rok: 2010.

30. Poboljšati i povećati ponudu sadržaja strukturiranog slobodnog vremena za djecu, mlade i obitelj

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, osnovne i srednje škole, Centar za djecu, mlade i obitelj, Zajednice udruga

Rok: 2009.

31. Poticati organiziranje besplatnih instrukcija

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, osnovne i srednje škole, Centar za djecu, mlade i obitelj, (župni uredi, volontiranje)

Rok: 2009.

32. Organizirati provedbu Programa stjecanja životnih vještina u srednjim školama

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, osnovne i srednje škole, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2009.

33. Stipendirati školovanje za deficitarna zanimanja

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo

Rok: 2009.

MLADI BEZ PODRŠKE OBITELJI

34. Poticati udomiteljstvo u suradnji sa Centrom za socijalnu skrb

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Centar za socijalnu skrb

Rok: 2009.

35. Poticati uključivanje djece i mladih u Centar za odgoj i obrazovanje djece i mladih

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Centar za socijalnu skrb

Rok: 2009.

36. Uključiti veći broj škola u program produženog stručnog postupka (PSP u školama)

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, škole

Rok: 2009.

37. Proširiti djelatnost Centra za djecu mlade i obitelj za mlade bez podrške obitelji

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2010.

38. Podržati programe udruga koje se bave pomaganjem djeci u teškoj socijalnoj situaciji

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb

Rok: 2009.

39. Podržati osnivanje Stambenih zajednica („kuće na pola puta“)

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Centar za socijalnu skrb

Rok: 2012.

40. Omogućiti besplatno ljetovanje u organizaciji Crvenog križa većem broju mladih

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Centar za socijalnu skrb, Crveni križ

Rok: 2010.

41. Povećati broj stipendija za školovanje prema socijalnom statusu

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo

Rok: 2010.

MLADI S POREMEĆAJIMA U PONAŠANJU

42. Provesti istraživanje o rizičnim činiteljima za pojavu društveno neprihvatljivih ponašanja na području Grada Velike Gorice

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, Povjerenstvo za prevenciju društveno neprihvatljivih ponašanja djece i mladih

Rok: 2009.

43. Poticati mlade iz rizične skupine na uključivanje u sadržaje koje nude udruge

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, škole, udruge

Rok: 2009.

44. Poticati mlade na sudjelovanje u programima Centra za djecu, mlade i obitelj

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, škole, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2009.

45. Organizirati predavanja i tečajeve za roditelje o opasnostima devijantnih ponašanja

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, škole, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2009.

46. Podržavati rad SOS zajednica mladih

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2009.

47. Djelovati na rano prepoznavanje rizika kod djeteta i obitelji, ranu detekciju, rane intervencije

Nositelji: vrtići, škole, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2009.

48. Povećati programe produženog boravka u osnovnim školama

Nositelji: Upravni odjel nadležan za školstvo, škole, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2010.

MLADE OSOBE S INVALIDITETOM

49. Ukloniti arhitektonske prepreke za invalidska kolica na mjestima gdje je to moguće

Nositelji: Upravni odjel nadležan za komunalne djelatnosti

Rok: 2010.

50. Povećati broj zvučnih seminara – obuhvatiti veći broj križanja

Nositelji: Upravni odjel nadležan za promet

Rok: 2010.

51. Osigurati kvalitetan prijevoz za osobe u invalidskim kolicima

Nositelji: Upravni odjel nadležan za promet

Rok: 2009.

52. Povećati broj osobnih asistenata

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Crveni križ

Rok: 2009.

53. Pomoći rad i djelovanje udruga koje okupljaju osobe s invaliditetom

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb

Rok: 2009.

54. Omogućiti korištenje računala za slijepe u gradskoj knjižnici i nabaviti zvučne knjige

Nositelji: Upravni odjel nadležan za kulturu, Gradska knjižnica

Rok: 2009.

55. Omogućiti provedbu integracije djece u vrtiće i škole

Nositelji: Upravni odjel nadležan za predškolski odgoj i školstvo, vrtići, škole

Rok: 2009.

56. Poticati zapošljavanje osoba s invaliditetom

Nositelji: Upravni odjel nadležan za gospodarstvo

Rok: 2009.

57. Omogućiti rad savjetovališta za obitelji i osobe s invaliditetom

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Centar za socijalnu skrb, Crveni križ

Rok: 2010.

6.4. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje mladih

REPRODUKTIVNO ZDRAVLJE

58. Osnovati Savjetovalište za reproduktivno zdravlje mladih

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade

Rok: 2010.

ZDRAVI OKOLIŠ

59. Poticati akcije za očuvanje okoliša

Nositelji: Upravni odjel nadležan za zaštitu okoliša

Rok: 2009.

60. Organizirati besplatne rekreativne aktivnosti

Nositelji: Upravni odjel nadležan za sport, Zajednica športskih udruga

Rok: 2009.

61. Pomagati rad Planinarskog društva i izviđača

Nositelji: Upravni odjel nadležan za sport i mlade

Rok: 2009.

62. Osigurati prostor za logorovanje

Nositelji: Upravni odjel nadležan za sport i mlade, Upravni odjel nadležan za gradsku imovinu te prostorno planiranje

Rok: 2010.

OVISNOSTI

63. Pomagati rad Savjetovališta za probleme ovisnosti

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Crveni križ

Rok: 2009.

64. Izraditi adresar stručnjaka koji se bave ovisnostima

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, Crveni križ

Rok: 2010.

65. Provoditi programe edukacije o problemima ovisnosti

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb, škole, Crveni križ

Rok: 2009.

MENTALNO ZDRAVLJE

66. Osnovati savjetovalište za zaštitu mentalnog zdravlja

Nositelji: Upravni odjel nadležan za socijalnu skrb

Rok: 2010.

67. Provoditi Program prevencije društveno neprihvatljivih ponašanja djece i mladih

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade

Rok: 2009.

MLADI U PROMETU

68. Organizirati edukacije u srednjim školama o sudjelovanju u prometu

Nositelji: Upravni odjel nadležan za promet, škole, Zajednica tehničke kulture

Rok: 2009.

69. Povećati broj biciklističkih staza

Nositelji: Upravni odjel nadležan za promet

Rok: 2012.

6.5. Kultura mladih, sport i slobodno vrijeme

70. Otvoriti mladima mogućnost predlaganja i organizacije programa u ustanovama

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, ustanove kulture

Rok: 2009.

71. Organizirati gostovanja programa u ruralnim područjima

Nositelji: Upravni odjel nadležan za kulturu, mjesnu samoupravu

Rok: 2009.

72. Poboljšati informiranost mladih o programima kulture u suradnji sa školama

Nositelji: Upravni odjel nadležan za kulturu, škole

Rok: 2009.

73. Utjecati na raznolikost ponude zabavnih sadržaja

Nositelji: Upravni odjel nadležan za kulturu, Klub 100

Rok: 2009.

74. Organizirati i obogatiti programe športske rekreacije

Nositelji: Upravni odjel nadležan za šport, Zajednica športskih udruga

Rok: 2009.

75. Osnovati ogranke pojedinih športskih udruga u okolnim naseljima

Nositelji: Upravni odjel nadležan za šport, Zajednica športskih udruga

Rok: 2009.

76. Organizirati manifestaciju „DAN SPORTA“ na kojoj bi udruge predstavile svoje programe

Nositelji: Upravni odjel nadležan za šport, Zajednica športskih udruga

Rok: 2010.

77. Tiskati Vodič – brošuru s pregledom športske ponude u VG

Nositelji: Upravni odjel nadležan za šport, Zajednica športskih udruga

Rok: 2010.

78. Izraditi dugoročni program izgradnje športskih objekata na području Grada

Nositelji: Upravni odjel nadležan za izgradnju

Rok: 2010.

6.6. Aktivno sudjelovanje mladih i civilno društvo

79. Uputiti poziv udrugama mladih za predlaganje programa

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade

Rok: 2009.

80. Omogućiti bolju informiranost – Portal za mlade

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade

Rok: 2009.

81. Organizirati Tjedan mladih

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade

Rok: 2010.

82. Poticati volontiranje u zajednici

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, škole, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2009.

83. Provoditi edukacije o civilnom društvu i aktivizmu izvan na satovima razrednog odjela

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, škole, Centar za djecu, mlade i obitelj

Rok: 2009.

6.7. Posebne mjere

84. Osnovati Centar za mlade

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade

Rok: 2010.

85. Izgraditi objekt Centra za djecu, mlade i obitelj i Centra za mlade

Nositelji: Upravni odjel nadležan za mlade, Upravni odjel nadležan za izgradnju te prostorno planiranje

Rok: 2013.

5. Zaključno – osnivanje Centra za mlade

Iz navedenih mjera vidljiva je potreba za obogaćivanjem sadržaja i aktivnosti za mlade u svim područjima njihova življenja. Budući da bi se većina mjera uspješnije provodila u slučaju postojanja mjesta koji bi bio središte brige i djelovanja za mlade, predlaže se osnivanje ustanove koja će ispuniti očekivanja i potrebe mladih koje su se iskristalizirale u procesu izrade ovog programa.

Osnivač Centra za mlade bio bi Grad Velika Gorica prema modelu Centra za djecu, mlade i obitelj Velika Gorica. Centar za mlade bavio bi se onim djelatnostima koje nisu obuhvaćene programima postojećih ustanova i institucija.

Djelatnost

Djelatnost Centra za mlade je pružanje pomoći mladima u različitim područjima njihova življenja u području obrazovanja, pomoći pri stjecanju kompetencija i vještina, informiranja, mobilnosti, rada u udrugama, uključivanja u aktivnosti slobodnog vremena te savjetovanja.

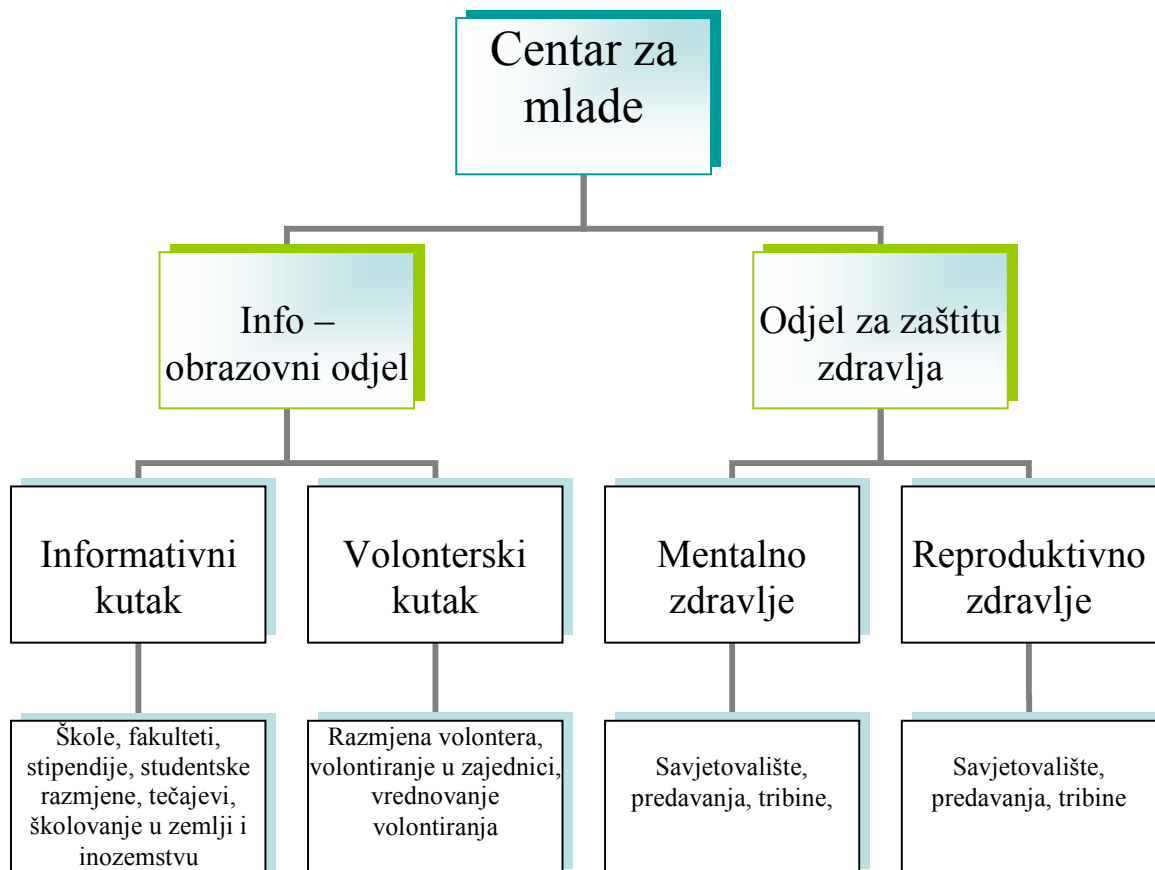
U okviru svoje djelatnosti Centar bi provodio sljedeće programe:

- informiranje o mogućnostima formalnog i neformalnog obrazovanja
- stjecanje socijalnih vještina
- usvajanje kompetencija potrebnih pri traženju zaposlenja
- razmjena učenika i studenata
- volontiranje
- pružanje pomoći u učenju – instrukcije – studenti za učenike
- tribine, radionice i tečajevi
- savjetovalište
- suradnja s udrugama
- organiziranje Tjedna mladih, Dana mladih
- izdavanje publikacija i promotivnog materijala o specifičnim temama

Centar mogu činiti 2 odjela:

Info – obrazovni odjel

Odjel za zaštitu zdravlja

Informativni i volonterski kutak su otvoreni (prostor s računalima i policama na kojima su registratori s redovito ažuriranim informacijama); taj se prostor može prilagođavati i mijenjati za radionice, tribine i predavanja;

Info kutak podrazumijeva mogućnost zadržavanja mladih u prostoru

Volonterski kutak – po principu dam-daj; volontiranje u gradskim ustanovama, za volontiranje se izdaju potvrde o volontiranju

Odjel za zaštitu zdravlja je zatvoren (malo savjetovalište za individualno savjetovanje); i u tom odjelu treba imati sve informacije koje se odnose na zaštitu zdravlja mladih; organizirati mogućnost anonimnog postavljanja osjetljivih pitanja (web stranica, kutija, i sl.).

Financiranje

- osnovna djelatnost Centra financira se iz Proračuna (prostor, materijalni troškovi, plaće djelatnika, usluge čišćenja i knjigovodstva)
- očekuje se financiranje iz drugih izvora – Zagrebačka županija, državni proračun, prijavljivanje na natječaje EU

Centar bi svoju djelatnost trebao prilagođavati potrebama mladih, prvenstveno u okviru ova dva područja.

U osmišljavanju početnog programa rada Centra treba sudjelovati nekoliko stručnjaka koji se bave ovim specifičnim područjima. U tom smislu, mogla bi se osnovati radna skupina koja će predložiti program rada. Zaposlenici Centra bi trebali imati kompetencije u radu s mladima, pisanju projekata (znanje engleskog jezika), a za rad u savjetovalištu dodatne edukacije iz psihoterapije. Centar bi trebao imati stručno tijelo koje će davati mišljenja i prijedloge o programu rada, verificirati rezultate rada, utvrđivati prioritete i usklađivati potrebe s mogućnostima. Ova ustanova usko bi trebala surađivati sa svim ustanovama i udrugama koje se bave mladima te poticati rješavanje svih pitanja definiranih Gradskim programom djelovanja za mlade.

Osnivanjem Centra za mlade ispunili bi se ciljevi i glavne zadaće Gradskog programa djelovanja za mlade. Osnovna misija Centra odnosila bi se na zadovoljavanje potreba mladih koje proizlaze iz specifičnih obilježja Grada Velike Gorice povezanih sa širim društvenim kontekstom.